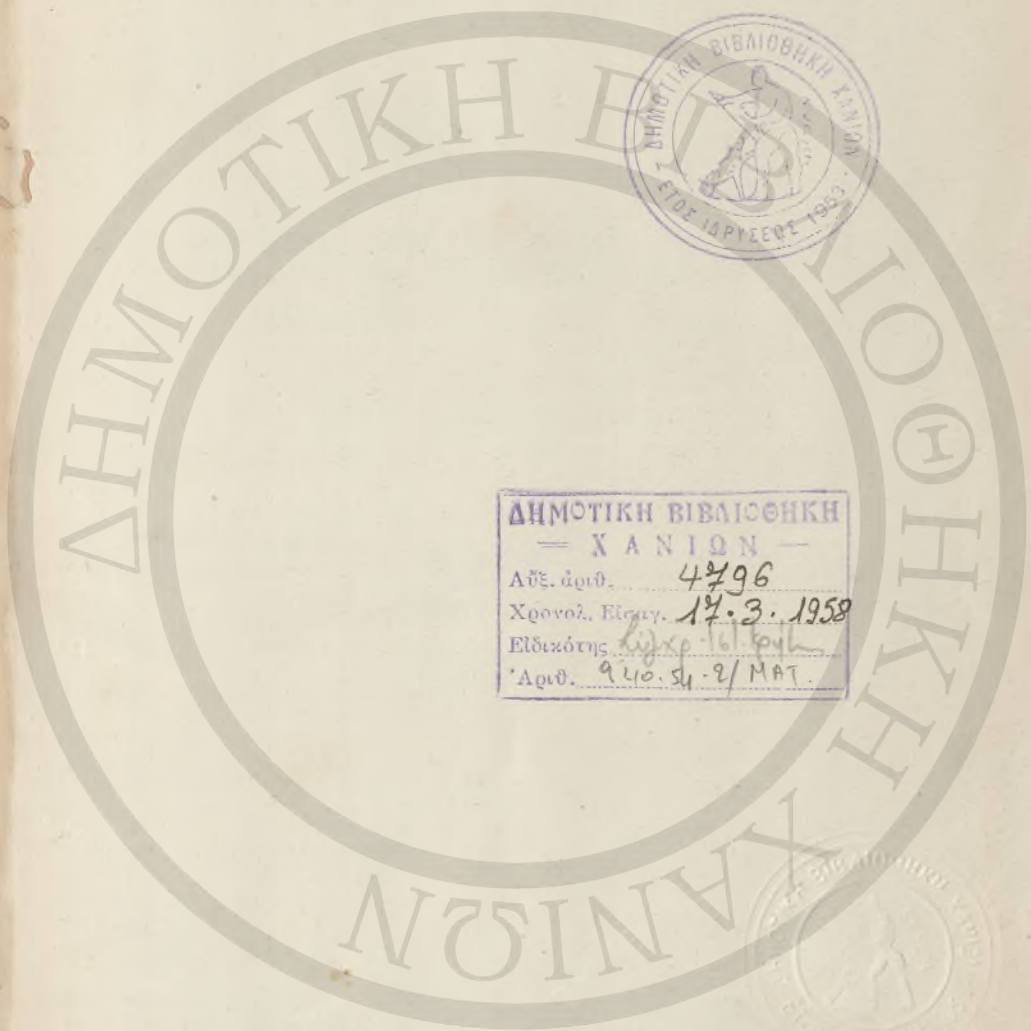

940542
EAT

Μαργαρετάκης, Λευγ.
Λυβύργη εις την 'Ιελοπράντην
Χρυσήν κατά την Επανδολογίαν
του 1848.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

— ΧΑΝΙΩΝ —

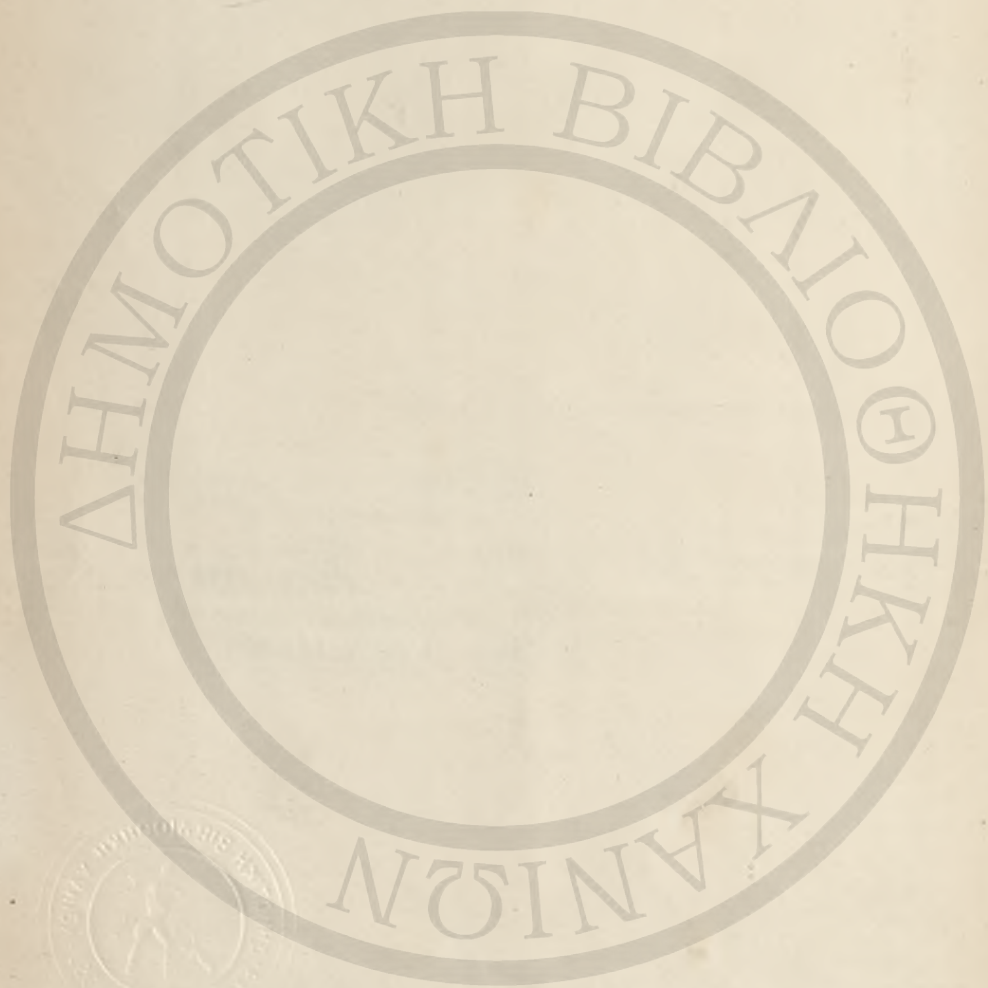
Αρ. βιβλ. 4796

Χρονολ. Είσευ. 17.3.1958

Είδος 161.64

Αριθ. 940.54-2/MAT.

1466

ΣΥΜΒΟΛΗ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΝ ΤΟΥ 1878

ΥΠΟ
ΣΤΥΛ. ΜΑΤΖΑΠΕΤΑΚΗ
ΙΑΤΡΟΥ

ΕΝ ΗΡΑΚΛΕΙΩ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ-ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΣΤΥΛ. Μ. ΑΛΕΞΙΟΥ
1904

ΣΥΜΒΟΛΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΝ ΤΟΥ 1878

ΥΠΟ

ΣΤΥΛ. ΜΑΤΖΑΠΕΤΑΚΗ

ΙΑΤΡΟΥ

ΕΝ ΗΡΑΚΛΕΙΩ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ - ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΣΤΥΛ. Μ. ΑΔΕΣΙΟΥ

1904

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

*«Δεινὸν γε ἢ ἄγνοια καὶ
πολλῶν κακῶν τοῖς ἀνθρώποις
αἰτία».*

Λουκιανὸς περὶ Διαβολῆς.

Τὰ κατωτέρω ἐξιστορούμενα γεγονότα, μολονότι πρό
23ετίας καὶ πλέον ἔλαβον χώραν, οὐδὲν μέχρι τοῦδε
περὶ αὐτῶν ἐδημοσιεύθη οὔτε ὑπ' ἄλλων, οὔτε ὑπὸ τῶν
ἀμέσως ἐνδιαφερομένων, τῶν δρασάντων δηλονότι
ἐνεργητικῶς ἢ παθητικῶς, τῶν ἀδικήσαντων ἢ ἀδικη-
θέντων.

Καὶ ὑπ' ἐκείνων μὲν ἐθεωρήθη τὸ πρᾶγμα ἀνάξιον
λόγου, πολὺ δὲ μᾶλλον δημοσιεύσεως· διότι μεθ' ὅλα
τὰ χονδροειδέστατα ψηλαφητὰ ψεῖδη καὶ τὰς συκοφαν-
τίας, μὲ τὰ ὅποια ἔσπευσε νὰ τὰ ἐπιχρίσῃ ἡ ἔνοχη καὶ ἡ
ὑπεράσπισις, οὐχ ἤττον ἐγνώσθη ἀμέσως τὸ πρᾶγμα
ὑπ' ἀπάντων ὡς καθαρῶς τοπικὸν ζήτημα ἐκ τῶν συνή-
θων καὶ καθ' ἐκάστην καὶ πανταχοῦ λαμβανόντων χώ-
ραν μεταξὺ ὀλίγων ἀλλὰ καὶ πολλῶν ἀκόμῃ.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τοὺς ἀδικήσαντας, ἀπέφυγον οὔτοι
βεβαίως νὰ δημοσιεύσωσι σχετικὸν τι, εἴτε ἐκ συναισθή-
σεως τῆς ἐνοχῆς πλέον εἴτε φοβούμενοι μὴ ἀκούσωσιν
ἀπὸ πουθενά, «αἰδῶς Ἀργεῖοι».

Ἄλλὰ καὶ οἱ ἀδικηθέντες δὲν ἐφάνησαν προθυμότεροι νὰ δημοσιεύωσι τὰ γεγονότα ἐκεῖνα οὐχὶ ἐξ ἀβελτηρίας, ἀναισθησίας, ἀδιαφορίας, καὶ ἐξ ἑλληΐφειας φιλοτιμίας, ἀλλὰ πρῶτον, διότι, ἀμέσως τῶν πραγμάτων γνωστῶν γενομένων ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς νήσου, καὶ εἰς τοὺς ἐξῴθι ἀκόμη εὐρισκομένους Κρήτας, ἡ κοινὴ γνώμη ἐδικαίωσε τοὺς ἀδικηθέντας, κατέκρινε δὲ καὶ κατεδίκασε τοὺς ἀδικήσαντας δράστας καὶ συνηγόρους· δεύτερον, διότι, τοιαῦται ἀσχημίαι, ἀντανακλάσασαι ἐπὶ τῆς ὑπολήψεως καὶ τιμῆς ὀλοκλήρου τῆς πατρίδος, δὲν εἶνε πατριωτικὸν νὰ δημοσιεύωνται τόσον εὐκόλως κατὰ τὸ «τὰ ἐν οἴκῳ μὴ ἐν δήμῳ»· τρίτον, διότι αἱ περιστάσεις, ὑφ' ἃς μέχρι προχθὲς ἀκόμη διετέλει ἡ Πατρίς, ἦσαν τοιαῦται, ὥστε καὶ λέγαν, πολὺ δὲ περισσότερον γράφων τις, ἦτο φόβος, μήπως προσκρούσῃ εἰς πολλὰ εὐαίσθητα αὐτῶν σημεῖα, καὶ ἐξ ἄλλου μὴ ἔσφη τὴν διαίρεσιν καὶ τὸ μῖσος, διαιωνίσῃ δὲ τὴν διχόνοιαν καὶ τὰς ἀντεγκλίσεις, καθ' ἃς περιστάσεις ἡ Πατρίς εἶχεν ἀνάγκην ὁμονοίας καὶ ἀγάπης τῶν τέκνων.

Καὶ πράγματι ἡ σιωπὴ αὕτη ἔφερεν ἀγαθὰ ἀποτελέσματα· εἰοίτι μετὰ πάροδον χρόνου ἡ ἀντιπάθεια, τὸ μῖσος καὶ ἡ μνησικακία μεταξὺ τῶν δύο συγκρουσθέντων μερῶν ἀντικατέστη κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον ὑπὸ τῆς ἁρμονίας καὶ ἀγάπης αὐτῶν, πολλοὺς μάλιστα τῶν ὁποίων ἀδιάρρηκτος φιλία καὶ ἀδελφικὴ ἀγάπη συνδέει καὶ συγκρατεῖ σήμερον. Ὑπὸ τὴν ἐποψίαν ὅμως τοῦ ἀδιαλλάκτου τῆς μοχθηρίας, τοῦ φθόνου καὶ τῆς ἰδιοτελείας καὶ τῆς καιροφυλακτικῆσεως τούτων, ὅπως ἐν πάσι εὐκαιρίαι, ἐπωφελοῦμενοι τῆς σιωπῆς καὶ τῆς ἀγνοίας τῶν πραγμάτων, διαστρέφωσι τὴν ἀλήθειαν, συκοφαντῶσι καὶ διαβάλλωσι πρὸς ἴδιον ὄφελος, ἢ σιωπὴ αὕτη καὶ ἐκ τῶν προτέρων, πολὺ δὲ περισσότερον ἐκ τῶν ὑστέρων, οὐσης ὑπ' ὄψει ἀνταποκρίσεως τινος ἐνὸς Κρη-

τὸς δημοσιευθείσης πρό τινος καιροῦ ἔν τινι Ἀθηναϊκῇ ἡμερίδι, ἢ σιωπῇ, λέγω, αὐτῇ κατεδείχθη ἀσύγγνωστος, ἀλλὰ καὶ ἀσύμφορος διὰ μερικοῦς τούλάχιστον.

Ἐντεῦθεν καὶ διότι ἔκτοτε καὶ «στραβοὶ τινες εὔρον κατήφορον» ἀναγκαζόμεθα, εἰ καὶ ἄργά, ἀφοῦ «κάλλιον ἄργά παρά ποτὲ» νὰ ἐξιστορήσωμεν τὰ γεγονότα ἐκεῖνα, σκιαγραφοῦντες μόνον καὶ ἀποφεύγοντες ὅσον τὸ δυνατόν τὰς λεπτομερίας· καὶ τοῦτο, ἐπιθυμοῦντες ἵνα μὴ διαταράξωμεν ὅ,τι καλὸν ἢ σιωπῇ κατάρθρωσεν, ἔτοιμοι οὐχ ἴητον νὰ κατέλθωμεν εἰς ἐπεξηγήσεις καὶ λεπτομερείας, εἰς ἀνὰ προκλήθωμεν εἰς τοῦτο:

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΝ
 ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ
 ΑΘΗΝΩΝ

ΑΙ ΕΝ ΜΕΣΣΑΡΑ ΚΡΗΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΠΟΙΙΑΙ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΝ ΤΟΥ 1878
ΚΑΙ ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟΝ ΨΕΥΔΟΣ ΕΝ ΑΥΤΑΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Ἦτο περί τὰ μέσα Αὐγούστου τοῦ 1878. Κατὰ τὸν Φεβρουάριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους εἶχεν ὑπογραφῆ ἡ Συνθήκη τοῦ Ἁγίου Στεφάνου μεταξύ Ρωσσίας καὶ Τουρκίας, τῆς ὁποίας τὸ 15ον ἄρθρον ἐπεδίκασεν εἰς τὴν Κρήτην μόνον τὴν «πλήρη ἐφαρμογὴν τοῦ Ὁργανικοῦ Νόμου τοῦ χορηγηθέντος αὐτῇ κατὰ τὸ 1868». Κατὰ τὸν Ἰούλιον δὲ τοῦ αὐτοῦ ἔτους εἶχεν ὑπογραφῆ ἡ Βερολίνειος Συνθήκη, ἡ ὁποία κατὰ τὴν γενναιοφροσύνην δὲν ὑπερέβη πολὺ ἐκείνην καθορίζουσα τὴν τύχην τῆς Κρήτης διὰ τοῦ «πλήρης ἐφαρμογῆ τοῦ Ὁργανικοῦ Νόμου μετροποποιήσεις τινάς, ὅσαι ἤθελον κριθῆ ἀναγκαῖαι.» Ἡ Κρήτη δὲ ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ διετέλει ἐν ἐπαναστάσει, ἐπεβλήθη δὲ διὰ τῶν ἐν Χανίοις Γεν. Προξένων τῶν Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων ἀπὸ τὰς ἀρχὰς Ἰουλίου ἀναχωρῆ ὄπλων εἰς τὰ διαμαχόμενα μέρη, ὀθωμανοὺς καὶ χριστιανοὺς, διαταχθέντας νὰ τηρῶσι πρὸς ἀλλήλους μόνον ἀμυντικὴν θέσιν.

Τούτων οὕτως ἐχόντων ἀπό τινος χρόνου εἶχον ἀναφυῆ γογγυσμοὶ καὶ μεμφιμειρίαι ἐν τοῖς στρατοπέδοις Μεσσαρᾶς κατὰ τῶν Ἀρχηγῶν καὶ Σας, διότι τὰ ἐξ Ἑλλάδος ἀποστελλόμενα χρηματικά βοηθήματα οἱ ἀρχηγοὶ καὶ καπετανεοὶ διεμερίζοντο ἑαυτοῖς οὐδὲν δὲ ἐδαπανᾶτο διὰ τοὺς στρατιώτας οὐδὲ διὰ τὸ πετάλωμα, ὡς ἔλεγον, τῶν ἵππων των. Εἰς ἐπίμετρον δὲ τούτου ἐπεχείρησαν νὰ εἰσπράττωσι καὶ φόρους καὶ ἰδίως τῶν δημητριακῶν καρπῶν τὴν δεκάτην, ἀπαιτοῦντες συνάμα νὰ εἰσπράττωσι τὸ ἥμισυ τοῦ ἐξαχθέντος καρποῦ ἀπὸ τὰ ὀθωμανικὰ σπαρτὰ τὰ θερισθέντα ὑπὸ ἀπόρων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ ταῦτα πάντα, καθ' ὃν χρόνον ἡ ἐπανάστασις ἐπληθιάζεν εἰς τὸ τέρμα τῆς.

Ἐκ τούτων ἐκορυφώθη ἡ ἀγανάκτησις τοῦ λαοῦ, ὅστις εἰς πολλὰ μέρη ἐπεχείρησε μονομερῆ ἀντίστασιν, ἀλλ' ἀπέτυχεν, ὑποχωρήσας εἰς τὴν βίαν. Τότε ἠναγκάθη νὰ ζητήσῃ καταφύγιον εἰς τὸ ἀνέκαθεν ἐν Κρήτῃ ἐν χρήσει μέσον τῆς ἀλληλεβοηθείας καὶ τοῦ συνασπισμοῦ, τὸ τῆς ἀδελφοποιήσεως.

Προέβησαν λοιπὸν εἰς τὰ γνωστὰς ἀδελφοποιίας, ἵνα συνασπισμένοι καὶ ἀλληλεβοηθούμενοι προβῶσιν εἰς τὴν ἐκλογὴν ἐπιτροπῆς, ἣτις νὰ ζητήσῃ λογαριασμὸν διὰ τὰ ἀποσταλέντα μέχρι τότε βοηθήματα, ἅμα δὲ τὴν σύστασιν φροντιστηρίου δι' ἐνὸς ταμίου καὶ ἐνὸς ἐπιμελητοῦ, εἰς τοὺς ὁποίους νὰ παραδίδωνται τὰ ἀποστελλόμενα χρηματικά βοηθήματα καὶ ἡ διαχείρισις αὐτῶν νὰ ἐμπιστευθῇ, ἅμα δὲ ἡ ἐπιτροπὴ ἐκεί-

νη ἐκ συνεννοήσεως μετὰ τῶν τοπικῶν στρατιωτικῶν καὶ πολιτικῶν ἀρχῶν νὰ φροντίσῃ διὰ τὴν ἐξεύρεσιν καταλληλοτέρου τρόπου, ὅπως, ἀντὶ εἰσπράξεως φόρων καὶ διαρπαγῆς αὐτῶν ὑπὸ τοῦ ἐνός καὶ τοῦ ἄλλου, εἰσπράττεται ἐν ἐκάστῳ χωρίῳ δι' ἐράων ποσόν τι πρὸς παρασκευὴν καὶ προμήθειαν ἄρτου διὰ τοὺς ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ μετὰ τὴν ἐξοδουσίαν τούτου εἰσπράττεται ἄλλο ποσόν, καὶ οὕτω καθεξῆς, μέχρις οὗ εἰρηνεύσῃ ὁ τόπος.

Αἱ ἀδελφοποιεῖται ἀρξάμενοι ἀπὸ τῆς 20ῆς Ἰουλίου ἐπερατώθησαν περὶ τὸ τέλος τοῦ μηνὸς τούτου. Ἀπεκλείσθησαν δὲ αὐτῶν οἱ ἀρχηγοὶ καὶ καπετάνεοι πλὴν ὀλίγων τιῶν ἀποδοκιμαζόντων καὶ μὴ συμπατόντων εἰς τὰς καταχρήσεις τῶν ἄλλων. Διεξήχθησαν δ' ἐν ἡσυχίᾳ καὶ τάξει, ἐν καὶ μόνον σύνθημα ἔχουσαι «τὸ καλὸν τοῦ λαοῦ», ὑπονοουμένης τῆς ἀπαλλαγῆς αὐτοῦ ἀπὸ τῆς καταχρήσεως καὶ καταπιέσεως τῶν Ἀρχηγῶν καὶ Σας. Μετὰ τὸ πέρας δ' αὐτῶν οἱ ἀδελφοποιηθέντες ἐφυσύχαζον, ἀσχολούμενοι ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια ἔργα καὶ μηδολως διαταράττοντες τὴν ἡσυχίαν, μηδὲ βλάπτοντες τὴν περιουσίαν τῶν ἄλλων, ἀλλὰ μηδὲ ἐπεμβαίνοντες εἰς τὰ τῶν Ἀρχηγῶν καὶ Σας. Καὶ δὲν θὰ ἐπενέβαινον ἴσως ὅλως διόλου καὶ κατόπιν ἀκόμη, ἐπικειμένης τῆς εἰρηνεύσεως τοῦ τόπου, ἐάν αὐτοὶ οἱ Ἀρχηγοὶ καὶ Σα δὲν ἐξηνάγκαζον αὐτοὺς ὡς ἀκολούθως:

Κάποιος καπετάνιος (Δ. Μ.) παρὰ τὰς ἐπανεπιλημμένας καὶ αὐστηρὰς διαταγὰς καὶ ἀπαγορεύσεις τῆς

Γεν. Συνελεύσεως καὶ προσωρινῆς Κυβερνήσεως, ὅπως συμμορφούμενοι πρὸς τὰ τῆς ἀνακωχῆς μὴ ἐπιτίθονται καὶ παρενοχλῶσι τοὺς ὀθωμανοὺς οἱ χριστιανοί, παραλαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ δύο ἢ τρεῖς ἄλλους, ὑπεισῆλθε τὴν νύκτα εἰς τὸ χωρίον Χάρακα τῆς ἐπαρχίας Μονοφατσίου, ἔνθα ἐστρατοπέδευε τουρκικὸς στρατὸς καὶ ὑπεξήρесе δέκα τέσσαρας βόας ἀνήκοντας εἰς τὸν στρατὸν τοῦτον. Ὁ διοικητὴς τοῦ στρατοῦ τούτου ὀργισθεὶς ἐκ τῆς πράξεως ταύτης τῶν χριστιανῶν συνήγαγεν ἐκ τῶν πλησιοχώρων χριστιανικῶν χωριδίων ζῶά τινα καὶ παρακρατήσας ὡς ὀμήρους, διεμήνυσεν εἰς τοὺς χριστιανοὺς νὰ τῷ ἀποδώσωσι τοὺς βόας, ἵνα καὶ αὐτὸς ἀνταποδώσῃ τὰ κατακρατούμενα ὑπ' αὐτοῦ χριστιανικὰ ζῶα. Ὁ καπετάνιος ὅμως ἐκεῖνος καὶ Σαμετήγαγε τοὺς ἀρπαγέντας βόας εἰς τὸ χωρίον Πόμπηαν ἔδραν τοῦ ἀρχηγείου, ἐπὶ σκοπῷ νὰ ἐκποιήσῃ αὐτούς. Ὁ διοικητὴς τοῦ στρατοῦ μαθὼν τοῦτο, ἐξέδραμε τότε μέχρι τοῦ χωρίου Βαγιονιάς μεθορίου τῶν ἐπαρχιῶν Μονοφατσίου καὶ Καινουρίου καὶ ἠπέιλησεν, ὅτι ἤθελε προχωρήσει καὶ εἰσβάλει εἰς Καινούριο πρὸς ἀναζήτησιν τῶν βοῶν, ἐὰν οἱ χριστιανοὶ αὐτοθελήτως δὲν ἐπανέφερον αὐτοὺς εἰς αὐτόν. Τότε πρῆσβεία χριστιανῶν τῇ συναινέσει καὶ τοῦ Γεν. Ἀρχηγοῦ μετέβη εἰς Βαγιονιάν καὶ παρεκάλεσε τὸν Διοικητὴν τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ νὰ μὴν προχωρήσῃ πρὸς προλήψιν ἀναποφεύκτου συγκρούσεως τῶν χριστιανῶν μετὰ τοῦ στρατοῦ, διεβεβαιώσασα αὐτόν ὅτι ἡ ἀπόδοσις τῶν βοῶν ἐκείνων δὲν ἤθελε βραδύνει.

Ὁ τούρκος Διοικητὴς πεισθεὶς ἐπανεκάμφεν εἰς τὰ ἴδια. Οἱ κρατοῦντες ἔμως τοὺς βόας, ὑποβοηθούντων καὶ τῶν ἀρχηγῶν καὶ τινῶν καπετανέων τῶν ἐν Πόμπη, παρασπονδήσαντες δὲν ἔστεργον ποσῶς εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῶν βοῶν, ἀλλὰ τούναντίον διαπραγματεύσις περὶ πωλήσεως αὐτῶν εἰς ξενοεπαρχιώτας τινὰς ἤρχισε μετὰ τούτων. Τοῦτο παρώργισε τὸν λαὸν καὶ ἰδίως ἐξ αἰκτου πρὸς τοὺς χριστιανοὺς ἐκείνους, τῶν ὁποίων ὡς ἄμφοι ἐκρατοῦντο τὰ ζῶα ὑπὸ τῶν τούρκων. Ὅθεν οἱ ἐν Πόμπη ἀδελφοποιητοὶ συνεργούντων καὶ ἄλλων τινῶν ἐκ τῶν πλησίον χωρίων ἐπεχείρησαν τὴν βιαίαν ἀπελευθέρωσιν τῶν βοῶν ἐκείνων, ἀπελευθερώσαντες δ' αὐτοὺς τοὺς παρέδωκαν εἰς τινὰς, ἵνα τοὺς μεταφέρωσιν εἰς Χάρακα καὶ ἀπελευθερώσωσι τὰ χριστιανικὰ ζῶα. Καθ' ὁδὸν ἔμως παραμοιεύοντές τινες συνετάριοι τῶν ἀρπάγων καὶ Σας ἀπέσπασαν τοὺς βόας ἐκείνους βιαίως ἀπὸ τοὺς ὁδηγούς των καὶ τοὺς κατέφαγαν μετὰ τῶν ἄλλων.

Τὸ πραξικόπημα τοῦτο καὶ τόλμημα τῶν ἀδελφοποιητῶν ἐξεφόβισε καὶ συνετάραξε τοὺς ἀρχηγούς καὶ καπετάνιους ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἀμέσως συμβούλιον ποιήσαντες περὶ τὸν Γεν. Ἀρχηγόν, καὶ συμπεράναντες, ὅτι τοῦ λοιποῦ ἡ αὐθαιρεσία καὶ ἡ κατάχρησις θὰ ἔχη περιορισμὸν καὶ ἔλεγχόν τινα. ἀπεφάσισαν νὰ συγκληθῶσιν ἀμέσως ἅπαντες εἰς Πόμπη, καὶ συσκεφθῶσι περὶ τοῦ πρακτέου. Τῆς προσκλήσεως γενομένης ὑπὸ τοῦ ἀρχηγείου, συνῆλθον ἅπαντες οἱ ἀρχηγοὶ καὶ καπετανεοὶ παντὸς βαθμοῦ καὶ ἀριθμοῦ εἰς

Ἡμπηαν Καινουρίου τὴν 8ην Αὐγούστου καὶ συσκεψάμενοι ἀπεφάσισαν ἰμοθυμαδὸν νὰ προλάβωσι τὸ κακὸν πατάσσοντες αὐτὸ ριζηδὸν καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ του. Ἐνέκριναν λοιπὸν συμφέρον (δι' ἑαυτοὺς ἐννοεῖται, ἀδιαφοροῦντες διὰ τὴν πατρίδα) νὰ καταφύγωσιν εἰς τὸ ψεῦδος, τὴν συκοφαντίαν καὶ τὴν διαβολὴν, ἐπινοήσαντες καὶ τεκτάναντες κατὰ τῶν ἀδελφοποιῶν ἐκείνων τὸ ἀνοσιώτερον καὶ ἀνιέρωτερον ψεῦδος καὶ τὴν στυγερωτέραν διαβολὴν καὶ συκοφαντίαν, ἀψηφοῦντες πατρίδα, συνειδήσιν καὶ αἰδῶ!

Συγκαλοῦσι τὸν λαὸν εἰς τὴν Καλυβιανὴν Παναγίαν Πυργιωτίσσης τὴν 9ην Αὐγούστου, ὅπως δῆθεν διακοινώσωσιν αὐτῷ νέας εἰδήσεις ἐκ τῆς Γεν. Συνελεύσεως. Μεταβάντες δὲ ἐκεῖ ἀθροοὶ τὴν εἰρημένην ἡμέραν διακηρύττουσιν εἰς τὸν λαὸν, ὅτι αἱ ἀδελφοποιαὶ ἐκεῖναι ἦσαν τουρκικῆς πηγῆς, καὶ ὅτι οἱ ἡγέται των οἱ τάδε καὶ οἱ τάδε, ἐν οἷς καὶ ὁ γράφων συγκατελέγετο, ἔλαβον παρὰ τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως τριακοσίας χιλιάδας γροσίων, ἵνα, συλλέξαντες τὰ ὅπλα, παραδώσωσιν αὐτὰ εἰς αὐτὴν καὶ καταρρίψωσι τὴν ἐπανάστασιν, καὶ ὅτι κατὰ συνέπειαν θεῶν νὰ ἐξολοθρευθῶσιν αὐτοὺς. Ὁ λαὸς ὅμως ἀκούσας πάντα ταῦτα καὶ ἰδίως τὴν κατηγορίαν καὶ τὸ ὄνομά μου, κατενόησέ πάραυτα τὴν πλεκτάνην τῆς ἰδιοτελείας, καὶ ἤρξατο νὰ διαμαρτύρηται ἐν ἀγανακτήσει κατὰ τῆς συκοφαντίας καὶ νὰ ἀποχωρῇ.

Κατόπιν οἱ ἀρχηγοὶ καὶ Σα μείναντες σχεδὸν μόνοι εἰσῆλθον εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἠδελφοποιήθησαν. Ἐ-

ξελθόντες δὲ τοῦ ναοῦ ἐξεκίνησαν ἀμέσως ἅπαντες ἐν σώματι καὶ ἐφορμήσαντες ἐξαπίνης κατὰ τῶν οὐ πόρρω ἐκείθεν ἀπεχόντων χωρίων Πετροκεφάλι καὶ Κουτὲ διέπραξαν κατὰ τῶν ἀδελφοποιητῶν τῶν χωρίων τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα, ὥστε ὁ κάλαμος ἀδυνατεῖ ἀλλὰ καὶ ἀποτροπιάζεται νὰ περιγράψῃ. Οὐχ' ἦττον καὶ Γενίτσαροι καὶ Βάνδαλοι ἀκόμη ἐὰν ἐτύγγανον ἐκεῖ καὶ ἐθεῶντο τὰ γινόμενα, ἀναμφιβόλως θὰ ἀπετροπιάζοντο, θὰ ἐμυκτῆριζον καὶ θὰ ἠγανάκτουσαν μάλιστα λέγοντες, «ἄλλοι ἔχουν τὸ ὄνομα καὶ ἄλλοι τὴν χάριν».

Ἡμεῖς τοῦλάχιστον δὲν φθάνομεν ἕως ἐκεῖ, καὶ μάλιστα προκειμένου περὶ ὁμοθησῶν, συμπατριωτῶν, ὁμοιοπαθῶν, συναγωνιστῶν καὶ συστρατιωτῶν! Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι μεταξύ αὐτῶν ὑπῆρχον καὶ πολλοὶ μετριοπαθεῖς καὶ φρονιμώτεροι καὶ ἀπαναινώμενοι τὰ τοιαῦτα, ἀλλ' ἔγκοιλοῦσαν τοὺς ἄλλους κατὰ τὸ λεγόμενον, «πῶς πηγαίνουν οἱ στραβοὶ εἰς τὸν Ἄδην; σύροντες ὁ εἷς τὸν ἄλλον!»

Ἐπεζήτησαν συγχρόνως νὰ ἀφαιρέσουν τὰ ὅπλα ἀπὸ τοὺς ἀδελφοποιητοὺς, ἅμα δὲ συλλαβόντες τοὺς ἐκ τοῦ χωρίου Κουτὲ Λεωνίδαυ Κουρμούλην, Κωνσταντῖνον Γύπαρην, καὶ Ἰωάννην Τζιτζάκην ὡς ὄντας ἐκ τῶν ἡγετῶν τῶν ἀδελφοποιητῶν, ἀπέστειλαν αὐτοὺς δεσμίους εἰς Ζαρῶν, ἐδρὰν τῆς Γμηματικῆς Ἐπιτροπῆς, ἐνθ' ἔμελλον ὡς διεβεβαιώθη ὑπὸ πολλῶν, νὰ ὑποστῶσι τὴν ἐπομένην ἰκανὰ μαρτύρια καὶ ἐπὶ τέλους τὸν θάνατον! Διανυκτερεύσαντες δὲ ἐν τοῖς χωρίοις τούτοις καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς διαπράττοντες κατὰ τῶν

ἀδελφοποιητῶν τὰ φορικαλιώτερα καὶ ἀποτροπαϊότερα ὄργια, ἐνσπείροντες τὸν φόβον καὶ τὸν τρόμον, ἐσκόπουν νὰ συνεχίσωσι τὴν ἐπαύριον τὴν στρατηγικὴν των καὶ κατὰ τῶν λοιπῶν χωρίων τῶν ὑπὸ ἀδελφοποιητῶν κατοικουμένων, εἰς δὲν ἀνεχαιτίζοντο ὡς ἐξῆς :

Τὰ ἐν Πετροκεφάλι καὶ Κουστὲ διαπραττόμενα κατὰ τῶν ἀδελφοποιητῶν ὑπὸ τῶν ἀρχηγῶν καὶ Σας διελαλήθησαν καὶ διεσαλπίσθησαν ἀστραπηδῶν τὴν νύκτα ἐκείνην πρὸς ἅπαντας τοὺς ἀδελφοποιητούς, αἵτινες ἀμέσως συνέδραμον εἰς Πλάτανον Καινουρίου ἐνθα ἀπὸ πρωΐας τῆς ἐπομένης 10ης Αὐγούστου εἶχον συναθροισθῆ πλείονες τῶν τετρακισχιλίων ἀδελφοποιητῶν. Ἐκεῖθεν διεμήνυσαν οὗτοι εἰς τοὺς ἐν Πετροκεφάλι, μίαν ὥραν ἀπέχοντι ἐκ Πλατάνου, ἀρχηγούς καὶ καπετανούς νὰ παύσωσι τὴν τοιαύτην συμπεριφορὰν των κατὰ τῶν ἀδελφοποιητῶν καὶ νὰ προτιμήσωσιν ὡς συμφερότερον νὰ ἔλθωσιν εἰς συνεννόησιν μετὰ τούτων.

Δυστυχῶς ἡ πρότασις αὕτη ἀντὶ νὰ ὠφελήσῃ ἐξῆψε μᾶλλον τὴν κατὰ τῶν ἀδελφοποιητῶν μῆνιν τῶν ἀρχηγῶν καὶ Σας καὶ ἀντὶ νὰ ἀποδειλιάσωσιν οὗτοι ἀπέναντι τόσοῦ πλήθους συνησπισμένου καὶ ἐνόπλου, τούναντιον αὐθωρεῖ, ἀφοῦ ἀρκούντως ἔθυσαν εἰς τὸν Βάχχον, ἐξεστράτευσαν κατὰ τῶν ἐν Πλατάνῳ ἀδελφοποιητῶν, διακηρύττοντες στενωρεῖα τῆς φωνῆ ὅτι ἢ θὰ ἀφοπλίσωσι τούτους ἢ πῶλεμον θὰ ἐπιχειρήσωσι κατ' αὐτῶν.

Φθάσαντες δὲ πλησίον τοῦ χωρίου Πλατάνου ἐνθα

οἱ ἀδελφοποιητοὶ εἶχον τοποθετηθῆ περιμένοντες αὐτούς, ἤρξαντο μακρόθεν νὰ πυροβολώσιν ἀσκόπως καὶ νὰ φωνάζωσι μὲ τὴν ἐλπίδα, ὅτι θὰ ἐξεφοβίζον οὕτω καὶ θὰ ἔτρεπον εἰς φυγὴν τοὺς ἀδελφοποιητούς, πλησιάσαντες δὲ τούτους ἐπετέθησαν κατ' αὐτῶν μὲ τὰς κατηλιχωτάτας ὕβρεις καὶ μὲ διαφόρους ἀπειλάς. Τότε, τῶν ἀδελφοποιητῶν μὴ ὑστερούντων εἰς τὴν ἀνταπόδοσιν τῶν φιλοφρονήσεων τούτων, μικροῦ δεῖν νὰ ἐξερηγνύετο ἐμφύλιος πόλεμος, εἰάν δὲν παρενέβαινον οἱ μετριοπαθέστεροι ἐξ ἐκατέρων τῶν μερῶν.

Ἀφοῦ ἀντηλλάχθησαν ἀρκετά, ἀπεφασίσθη ἐπὶ τέλους νὰ ἐπανέλθωσι ἀμφοτέρα τὰ μέρη εἰς Πλάτανον καὶ ἔλθωσι εἰς συνεννόησιν καὶ συμφωνίαν. Μόλις ὅμως ἐπανῆλθον εἰς τὸ χωρίον τοῦτο τινὲς τῶν ἀρχηγῶν ἤρξαντο πάλιν νὰ ἐπαναλαμβάνουσι τὰ αὐτὰ κατὰ τῶν ἀδελφοποιητῶν καὶ μάλιστα νὰ κραυγάζωσι ἀποτεινόμενοι πρὸς τὸν Γεν. Ἄρχηγόν «Γενναϊότατε ἢ τὰ ἄρματα ἢ πόλεμον». Ὁ λαὸς ἐξεμάνη τότε πλέον ἢ πρότερον καὶ ἐζήτηει διαμαρτυρόμενος νὰ ἀποκηρύξη τοιούτους ἀρχηγούς του· ἀλλὰ καὶ πάλιν τῇ ἐπεμβάσει ἐκατέρωθεν τῶν πονετῶν καὶ μετριοπαθεστέρων κατηνύστησαν τὰ πνεύματα. Ἐξελήγη τότε ἐπιτροπὴ ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ἡ ὁποία εἰσελθοῦσα μετὰ τῶν ἀρχηγῶν εἰς τι καφφενεῖον προσέβησαν εἰς διαπραγματεύσεις πρὸς συνεννόησιν.

Ἡ συμφωνία καὶ ὁ συμβιβασμὸς ἐπλησίαζον εἰς τὸ τέλος των, διότι αἱ κυριώτεραι προτάσεις εἶχον γείνει δεκταί, ἤτοι ἡ ἐξέλεξις τῆς διαχειρίσεως τῶν

διὰ τὰς ἐπαρχίας Μεσσαρᾶς μέχρι τότε ἀποστα-
λέντων καὶ τοῖς ἀρχηγοῖς ἐμπιστευθέντων χρηματι-
κῶν βοηθημάτων κλπ., ὁ διορισμὸς ταμίου καὶ ἐπι-
μελητοῦ ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἡ ἀναστολή τῆς εισπρά-
ξεως φόρων, καὶ ἡ συντήρησις τῶν στρατοπέδων δι'
ἐράνων κλπ., ὅτε φθάσαντες ἐκ Πόμπηρας δύο νέοι ὁ μὲν
ἐκ τοῦ χωρίου τούτου Γεώργιος Παπαχατζιάκης, ὁ δὲ
ἐξ Ἁγίου Θωμᾶ (Κ. Κ.) ἀνέτρεψαν τὸ πᾶν. Διότι
ἀμφότεροι οὔτοι, οἰκνοβαρεῖς ὄντες, μόλις ἔφθασαν εἰς
Πλάτανον, ἤρχισαν νὰ ἐπισωρεύωσι κατὰ τῶν ἀδελφο-
ποιητῶν τὰς κατηλιωτάτας καὶ χυδαιοτάτας ὕβρεις,
τολμήσαντες μάλιστα καὶ νὰ κτυπῶσιν αὐτοὺς, ὁ μὲν
διὰ τῆς μαχαίρας ὁ δὲ μὲ τὴν μᾶστιγα, μέχρις οὗ
ὁ μὲν λαβὼν κτύπημα εἰς τὴν χεῖρα, ἀφῆκε τὴν μά-
χαιραν νὰ καταπέσῃ, ὁ δὲ βληθείς τὴν κεφαλὴν διὰ
λίθου, ἔπεσε χαμαί.

Τὸ γεγονός τοῦτο διεδόθη ἀμέσως εἰς τοὺς ἐν τῷ
καφφενεῖῳ, ἐξῆλθε δ' αὐτοῦ ἱερεὺς τις (Π. Μ.) ἀδελ-
φοποιητὸς καὶ συγγενεῦν μετὰ τοῦ Γ. Παπαχα-
τζιάκη, ὅστις παραλαβὼν τοῦτον εἰς τὰς ἀγκάλας
του ἐζήτηε νὰ τὸν μεταφέρει εἰς τὸ καφφενεῖον, ἵνα
μὴ ἐξερεθίσῃ τὸν λαὸν ἐπὶ πλέον. Ἄλλ' ἐνῶ οὕτω
συγκρατούμενοι ἐπλησίαζον ἀμφότεροι οὔτοι εἰς τὸ
καφφενεῖον, καί, ἔξωθι αὐτοῦ ἰστάμενοι, ἐδείκνυεν ὁ
ἱερεὺς εἰς τὸν Γεν. Ἀργηγόν, ἐξεληθόντα καὶ αὐτὸν ἐκ
τοῦ καφφενεῖου, τραῦμα τι ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ Παπα-
χατζιάκη, πυροβολοῦσιν ἐνδοθεν τοῦ καφφενεῖου διὰ τοῦ
παραθύρου, ἡ σφαῖρα δὲ συναντήσασα τὴν κεφαλὴν

τοῦ Γεωργίου Παπαχατζάκη ἀφήκεν αὐτὸν ἄπνουν.

Ὁ πυρβολισμὸς οὗτος συνετάραξε τοὺς πάντας· ἐπειδὴ δὲ παρετηρήθη, ὅτι προῆλθεν ἐκ τοῦ καφφενείου, ἔνθα ἐκτὸς τῆς ἐπιτροπῆς, μόνον ἀρχηγοὶ καὶ καπετανεῖοι εὕρισκοντο, διεδόθη εἰς τὸν λαὸν ὅτι ἐπυροβόλησαν κατὰ τοῦ ἱερέως ἐκείνου καὶ μάλιστα εἰς τοὺς ἀπωτέρω εὕρισκομένους, ὅτι τὸν ἐφόνευσαν. Θόρυθος μέγας καὶ ταραχὴ ἐγείρεται τότε μεταξύ τοῦ λαοῦ, ρίπτονται πολλοὶ πυρβολισμοί, ὁπότε φονεύεται ὑπὸ ἀγνώστου ὁ Γεώργιος Μαρῆς ἢ Μαρογιώργης ἀρχηγὸς Μονοφατοῦ, περιφερόμενος ἐν μέσῳ τοῦ πλήθους μακρὰν τοῦ καφφενείου.

Ὁ λαὸς μαίνεται πλέον, ζητεῖ δὲ νὰ κατακαύσῃ ἅπαντας τοὺς ἐν τῷ καφφενεῖῳ εὕρισκομένους· ἀλλ' ἐπὶ τέλους αἱ ἱκεσίαι καὶ παρακλήσεις τῶν συγγενῶν τῶν ἐντὸς τοῦ καφφενείου ἐγκλεισμένων ὑπερίσχυσαν· συγκατετέθη δὲ ὁ λαὸς νὰ ἀφήσῃ μὲν νὰ ἐξέλθωσι σῶοι καὶ ἀβλαβεῖς ἐκ τοῦ καφφενείου, ἀλλ' ἀφοῦ προηγουμένως ἐπανέλθωσι σῶοι καὶ ἀβλαβεῖς οἱ ἐν Ζαρῶ κατακρατούμενοι τρεῖς αἰχμάλωτοι ἐκεῖνοι ἀδελφοποιητοὶ ἐκ τοῦ χωρίου Κουσέ, περὶ ὧν εἴρηται προηγουμένως. Δὲν παρήλθε πολὺς χρόνος καὶ οἱ αἰχμάλωτοι οὗτοι ἐπανῆλθον σῶοι εἰς Πλάτανον, ἐπετρέπη δὲ ἡ ἐξοδος καὶ εἰς τοὺς ἐν τῷ καφφενεῖῳ ἀρχηγούς καὶ καπετανεῖους, τοὺς ὁποίους ἀφοῦ ἅπαντας πλὴν τοῦ Κορακα καὶ Ἀδαμάκη ἀπεκέρυξεν ὁ λαός, ἀφήκεν ἐλευθέρους νὰ ἀπέλθωσι μετὰ τὴν ὑπόσχεσιν, ὅτι δὲν θὰ ἀνεμιγνύοντο τοῦ λοιποῦ εἰς τὰς κοινὰς

ὑποθέσεις τοῦ λαοῦ ὡς ἀρχηγοὶ καὶ τσιούτοι ἢ τσιούτοι.

Οὕτω συνέβησαν τὰ πράγματα ἀπ' ἀρχῆς τῶν ἀδελφοποιῶν μέχρι τοῦ φόνου τοῦ Γεωργίου Μαρῆ. Ὡς παρτηρεῖ δὲ ὁ ἀναγνώστης, οὐδεμίαν σχέσιν αἰτίου καὶ αἰτιατοῦ μεταξύ τῶν ἀδελφοποιῶν καὶ τοῦ φόνου τούτου ὑπάρχει. Αἱ ἀδελφοποιαὶ ἐγένοντο πρὸς μόνον τὸν σκοπὸν, ἵνα περιστείλωσι τὰς καταχρήσεις τῶν στρατιωτικῶν ἀρχῶν. Ἐπειδὴ δὲ ὁττιήμεραι ἐπὶ μᾶλλον κατεφαίνετο ὅτι ἡ ἐπανάστασις προσεγγίζει εἰς τὸ τέλος της, ἡ δὲ σπουδὴ καὶ δραστηριότης περὶ τὴν εἰσπραξίν τῶν φόρων εἶχεν ὅπως ὀλίποτε περιορισθῆ μετὰ τὴν ἔναρξιν τῶν ἀδελφοποιήσεων, ὡς ἐκ τούτου δὲ ὁ σκοπὸς τῶν ἀδελφοποιῶν ἐν μέρει εἶχεν ἐπιτευχθῆ, αἱ ἀδελφοποιαὶ οὐδὲν πλέον θὰ ἐπεχείρουν, ἐὰν μὴ, ὡς εἶδομεν, αἱ στρατιωτικαὶ ἀρχαὶ δὲν μετήρχοντο τὴν βίαν ἀντί, ὡς ὄφειλον, τῆς πατρικῆς καὶ πατριωτικῆς των πρὸς τὸν λαὸν συμπεριφορᾶς, τῆς στοργῆς, τῆς ἐπιεικειᾶς, τῆς περιθάλψεως καὶ περιποιήσεως καὶ τῆς προστασίας.

Τὰ ἐν Πλατάνῳ λοιπὸν δὲν συνέβησαν ἀπὸ σκοποῦ, ἀλλὰ τυχαίως προκληθέντα ὑπ' αὐτῶν τῶν ἀρχηγῶν καὶ Σας καὶ οὐχὶ ὑπὸ τῶν ἀδελφοποιητῶν. Κατὰ συνέπειαν καὶ ὁ φόνος τοῦ Γεωργίου Μαρῆ καὶ τοῦ ἄλλου δὲν συνέβησαν ἀπὸ σκοποῦ, ἀλλὰ τυχαίως, οὐδὲ ἦσαν δολοφονίαι¹, ἀλλὰ μᾶλλον αὐτοχειρίαι.

Σημ. 1. Δολοφονία ὅτιος ὑπῆρξεν ὁ ὑπὸ τῶν ἀρχηγῶν καὶ Σας φόνος ἐν Ἁγία Βαρβάρα τοῦ ἐκ τοῦ χωρίου τούτου Μ.χ. Καπράκη. Ὁ φόνος οὗτος

διότι αὐτοκτονεῖ τις καὶ αὐτῆχειριάζεται ὄχι μόνον, ὅταν αὐτὸς ἑαυτὸν ἰδίαις χερσὶ φονεύῃ, ἀλλὰ καὶ ὅταν ὑπὸ ἄλλου, ἐξαναγκάζων τοῦτον νὰ τὸν φονεύσῃ, εἴτε διατάττων αὐτὸν πρὸς τοῦτο ἐπιβλητικῶς, εἴτε ἐξεγείρων τὴν ὀργὴν καὶ τὸν θυμὸν αὐτοῦ, εἴτε προκαλῶν αὐτὸν εἰς ἀμυναν ζωῆς, τιμῆς, καὶ περιουσίας του ἀκόμη.

διεπράχθη διὰ τοῦ τραχιωτέρου καὶ βανδαλικωτέρου τρόπου καὶ ὑπὸ τὰς αὐτὰς συνθήκας ὡς καὶ τὰ ἐν Πετροκεφάλῃ καὶ Κουσῆ διεδραματισθέντα. Δηλονότι, ἀφοῦ ἀπεχωρίσθησαν καὶ κατεσχίνωσαν εἰς Βροντησί οἱ ἄρχηγοὶ καὶ Σα δὲν ἀνέστειλαν ἀλλὰ μᾶλλον ἐπέτειναν τὴν κατὰ τῶν ἀδελφοποιητῶν σταυροφορίαν των, ὥστε σὺν τοῖς ἄλλοις ἔσπευσαν νὰ κάμωσι καὶ αὐτοὶ ἀδελφοποιίαν τὴν 15ην Αὐγούστου καὶ ἐν τῇ Μονῇ Παλιανῆς κειμένης εἰς τὰ μεθόρια Μαλεβυζίου καὶ Μονοφατισίου, μεταχειρισθέντες καὶ ἐκεῖ τὰ αὐτὰ καὶ ἐν Καλυβιανῇ πρὸ 6 ἡμερῶν μέσα, ἦτοι τὰ ψεύδη καὶ τὰς συκοφαντίας. Ὁ πολὺς ὅμως κόσμος κατενόησε καὶ ἐνταῦθα τὰ τεχνάσματα καὶ τοὺς σκοποὺς τῆς ἰδιοτελείας, ὥστε μόνον εὐάρθμοι τινες ἀπλοῖκοι καὶ εὐπιστοὶ καὶ τινες ἔκφυλοι οἵτινες πάντοτε ζητοῦσι τοιαύτας εὐκαιρίας εὐθέτους πρὸς τὰς κλίσεις των, προσεχώρησαν εἰς τὴν ἀδελφοποιίαν ἐκείνην καὶ κατόπιν ἀποτελέσαντες ληστρικὰς τινὰς συμμορίας κατέλαβον πάσας τὰς διόδους καὶ τὰ ἐπίκαιρα μέρη καὶ ἐλήστευον πάντα ὅποτε ἐκ Μεσσαράς ἀδελφοποιητὸν καὶ μὴ, ὅστις ἐνέπιπεν εἰς τὰς χεῖράς των ζητῶν νὰ μεταβῇ εἰς Μαλεβύζιον.

Τοῦτο ἐγένετο ἀφορμὴ παραπόνων, ἀντιποίνων καὶ διακοπῆς τῆς μετὰ τὸ Μαλεβυζίου καὶ Μεσσαρᾶς συγκοινωνίας, πράγματος ἐπιζημίου δι' ἀμφοτέρω τὰ μέρη, ὥστε ἐδέησε μετὰ προηγουμένη συνεννόησιν νὰ μεταδῶμεν καὶ συναντηθῶμεν εἰς Ἁγίαν Βαρβάραν οἱ ἄρχηγοὶ Μαλεβυζίου καὶ ἡμεῖς ἐκ Μεσσαρᾶς μετὰ τινων ἐκ τοῦ λαοῦ ὅπως συσχεθῶμεν περὶ τῶν ληπτέων ἀπὸ κοινοῦ μέτρων. Ἀλλὰ τότε οἱ ἐν Βροντησί ἄρχηγοὶ καὶ Σα, μὴδὲ τοῦ Κόρακα καὶ Ἀδαμάκη ἐξαιρουμένων, ἐλθόντες ἐκεῖ αὐτόκλητοι καὶ κρύφα καὶ παραμονεύοντες ἐκεῖ που πλησίον, ἐματαίωσαν τὴν συνεννόησιν ζητούντες νὰ ποροβολήσωσιν ἐκεῖθεν καὶ δολοφονήσωσι τινὰς ἐκ τῶν ἡμετέρων, καθ' ὃν χρόνον καὶ τόπον συσσεκτόμεθα μετὰ τῶν ἀρχηγῶν Μαλεβυζίου. Ἐπ' ἀνάγκης λοιπὸν ἔθεωρήθη πρὸς πρόληψιν ἐμφυλίου πολέμου νὰ ἀπέλθωμεν ἐκεῖθεν καὶ νὰ ἐπανεέλθωμεν ἀπρακτοὶ εἰς τὰς ἐπαρχίας μας. Μόλις ὅμως ἀπεμακρύνθημεν εἰς ἱκανὴν ἀπόστασιν ἐξ Ἁγίας Βαρβάρας οἱ ἔκπτωτοι ἄρχηγοὶ καὶ Σα ἐπιπεσόντες κατὰ τοῦ κατοικοῦ τοῦ χωρίου ἐκείνου Μιχαὴλ Καπράκη ἀδελφοποιητοῦ κατεκρεώρησαν αὐτόχρομα αὐτόν. Καὶ εἰς τὴν φιλοστοργον ταύτην πράξιν των πατέρων του ὁ λαὸς ἐφάνη οὐχ ἦττον ἀγνώμων· διότι εὐθὺς ὡς ἔλαθε γινῶσιν αὐτῆς συνῆλθεν ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ ἀπεκέρυξε καὶ τοὺς ἀπομεινάγτας δύο ἄρχηγούς Κόρακα καὶ Ἀδαμάκη.

Οὐχ' ἦττον, ὡς θὰ εἶδομεν περαιτέρω, εὐρέθησαν καί τινες, οἵτινες εἴτε ἐκ φύσεως, εἴτε ἐξ ἀνατροφῆς, εἴτε ἐξ ἐπαγγέλματος, εἴτε ἐκ συμφέροντος ἰδίου ὑπὸ ἀντιθέτων ἐμπορούμενοι ἀρχῶν καὶ αἰσθημάτων, ἀπεφάνθησαν διαφοροτρόπως καὶ ἀντιστρόφως ἐπὶ τῶν γεγονότων ἐκείνων κατ' ἴδιον, ὡς ἐξάγεται, νομοκανόνα.

Τοῦτο, στηριζόμενον φίνεται οὐχὶ ἐπὶ τῆς ἐλευθερίας, ἰσότητος, ἀδελφότητος, ἀλλ' ἐπὶ προνομίων καὶ διακρίσεων, (ὡς τὸ κητάπι τοῦ καθ' ἐκείνου, καθ' ὃ ὁ τούρκος τὰ ἔχῃ, δύο μάλιστα ὁ ρωμηὸς ἐν καὶ ὁ ἔβρατος κανέν), διέκρινε τάξεις καὶ ἀνεγνώριζε τιμαριούχους καὶ μὴ, προνομιούχους καὶ μὴ, ἐλευθέρους καὶ δούλους· ὥστε πᾶς εἶδος δῆποτε πολιτικὸς ἢ στρατιωτικὸς βαθμοφόρος ἢ τιτλοφόρος παντὸς βαθμοῦ καὶ ἀριθμοῦ θετικοῦ ἢ ὑπερθετικοῦ, ἀρτίου ἢ περιττοῦ, εἴτε ἐν ἔργῳ, εἴτε ἐν λόγῳ μόνον, εἴτε ἐξ ἀνδραγαθίας, εἴτε ἐκ πατραγαθίας, εἴτε ἐκλεκτός, εἴτε κλητὸς μόνον, εἴτε μὲ ψῆφον, εἴτε μὲ σφραγίδα μόνον κεχειροτονημένος, ὡς τοιοῦτος δὲ ἢ τοιοῦτος εἴτε ὡς ὄντως πατριώτης ἐξυπηρέτησε τὰ συμφέροντα τῆς πατρίδος, εἴτε τὰ ἰδικά του, εἴτε τὰ πολιτικὰ ἀμαρτήματά του ὑπερέβησαν τὰς πατριωτικὰς πράξεις του, εἴτε τέλος ἔλαβε μὲν τὸν τίτλον τοῦ πατριώτου, καὶ μεγάλου μάλιστα, κατὰ τὰ ἔργα του ὅμως εἰς τὴν μέλλουσαν Κρίσιν, ἐὰν ἀνταμειφθῇ, καὶ ἐὰν ἡ παράστασις γείνη κατὰ τινὰ ἀγιογραφίαν κοσμοῦσαν τοὺς γάρθηκας πολλῶν ἐκκλησιῶν, θὰ παρασταθῇ φέρων ἀνηρητημένην

ἀπὸ τοῦ τραχήλου τὴν πατρίδα, ἢ ὄρμαθὸν χρηματοικτωτίων, ἀντὶ ἐκείνων τὰ ὁποῖα ἐξεκένωσαν αἱ πρὸς τὴν πατρίδα ὑπηρεσίαι καὶ ἀγῶνές του! πάντα τοιοῦτον λέγω ἢ τοιοῦτον ἀδιακρίτως τὸ κητᾶπι ἐκείνων ἐβγαζεν, φαίνεται, ἀπὸ ἓνα πόρον καὶ ἀνέγραφε μεγαν πατριώτην, ἱερὸν καὶ ἀπαραβίαστον, ἀνεύθυνον, προνομιούχον καὶ δικαιοῦχον ἐπὶ πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας, ἐλεύθερον νὰ ἀναβοκαταβαίνει ἐπὶ τῆς ράχεως τοῦ λαοῦ, νὰ ἐπικάθηται καὶ νὰ ἀναπαύηται ἐπ' αὐτῆς, νὰ ἐμβαίνει ἀπὸ τὴν μίαν πόρταν καὶ νὰ βγαίνει ἀπὸ τὴν ἄλλην, ἐλεύθερος καὶ ἄνευ τῆς ἐλαχίστης παρατηρήσεως καὶ ἀντιστάσεως, νὰ κάμνη ὅτι θέλη καὶ νὰ λέγῃ ὅτι θέλη, καὶ νὰ θεωρῶνται ὅλα ἅγια καὶ πατριωτικά καὶ ἀποδεκτὰ νὰ γίνωνται κατὰ τὸ μακαρίτικο «ταστήκ»· νὰ νέμηται ὅ,τι θέλει ὅσον θέλει καὶ ὅπου θέλει, καὶ τὰ τουρκικὰ ταμεῖα ἀκόμη, καὶ πάντα ταῦτα ἐν πατριωτισμῶ θαυμαστὸς καὶ πρόμαχος τῆς πατρίδος κατὰ τὸ «ἄς βγῆ τὸ νάμι τοῦ θεριστῆ κι' ἄς θέτῃ νὰ κοιμᾶται».

Ὁσον δ' ἀφορᾷ τοὺς ἀμοίρους βαθμῶν, τίτλων καὶ τῶν τοιούτων, ἦτοι τὸν λαόν, ὅστις καὶ φύσει καὶ νόμῳ εἶναι ὁ ἄρχων καὶ ὁ κυρίαρχος ἐκάστου τόπου, τοῦλάχιστον ἐν ἐπαναστάσει διατελοῦντος, καὶ ὅστις εἰς τὰ ἐλεύθερα καὶ εὐνομούμενα κράτη τιμᾶται καὶ σεβαστὸς εἶναι ὡς τοιοῦτος, διότι ὁ λαὸς ἀποτελεῖ τὰ ἔθνη καὶ τὰ κράτη, αὐτὸς συντηρεῖ αὐτὰ διὰ τῶν φόρων του, προστατεύει καὶ φρουρεῖ διὰ τῶν ὅπλων του καὶ θυσιῶν του, αὐτὸς πλουτεῖ καὶ προάγει αὐτὰ

διὰ τῆς ἐργασίας καὶ τῶν κόπων του· καὶ ὅστις καὶ εἰς τὴν Κρήτην διεξήγαγεν ἀνάλαβεν τοὺς πολέμους καὶ ἐδόξασε τὴν πατρίδα του διὰ τοῦ ἡρωϊσμοῦ, τῆς ἐθελουσίας καὶ τῆς αὐταπαρνησίας του, καὶ ὅστις καὶ κατὰ τῆς τελευταίας τυραννίας ἀγωνιζόμενος καὶ μαχόμενος, ἐθυσιάζετο, ἐξεπατρίζετο, ἠτιμάζετο, ἐξηνδραποδίζετο, κατεσφάζετο, ἐπυρπολεῖτο, καὶ ὀλοκαύτωμα ἐγίνετο, καὶ ὅστις πάντοτε προβάλλων καὶ προτείνων τὰ στήθη του εἰς πάντα κίνδυνον ἐδημιούργει καὶ ἀνεδείκνυε προμάχους τῆς πατρίδος, χορηγῶν δὲ τὴν ψῆφόν του, ἐχειροτόνει τοὺς μεγάλους πατριώτας, διὰ τῆς τιμῆς δὲ καὶ τῆς ἐμπιστοσύνης του ἀνέδειξε καὶ ἀναδεικνύει πολλοὺς, παρὰ τῶν ὁποίων δυστυχῶς τοσάκις καὶ τοσάκις τὰ ἐναντία ἀπολαμβάνει! Καὶ τέλος ὁ λαὸς εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις διὰ τῶν θυσιῶν, μαρτυριῶν καὶ ἀγώνων του, διεμαρτύρετο καὶ διεμαρτύρεται ἐκάστοτε ἐνώπιον τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς, καὶ ὅστις ἐξητεῖτο καὶ ἐξαιτεῖται εἰσέτι τὴν εὐσπλαγγνίαν καὶ φιλανθρωπίαν των, κατορθώσας ἐπὶ τέλους νὰ κάμψῃ αὐτοὺς καὶ νὰ κινήσῃ εἰς οἶκτον, ὥστε νὰ ἀπαλλάξῃ αὐτὸν τῆς τυραννίας καὶ σὺν αὐτῷ τοὺς βαθμοφόρους καὶ τιτλοφόρους του, καὶ ὄχι τὰνάπαλιν.

Τὸν λαὸν τοῦτον λέγω τὸ νομοκάνονεν ἐκείνων κατατάττον εἰς τοὺς ἀποκλήρους καὶ ἀπηγορευμένους, ἀπέκλειε φαίνεται παντὸς πολιτικοῦ καὶ ἀστυκοῦ δικαιώματος, θεωροῦν δ' αὐτὸν ὡς ἐστερημένον συναισθήσεως, αὐτοβουλίας, αὐτεξουσιότητος, αὐθυπαρ-

ξίας, ἅμα δὲ ἰκανότητος πρὸς αὐτοσυντηρησίαν καὶ ὑπεράσπισιν, παρωμοιάζεν ἢ μᾶλλον ἐξωμοιάζεν αὐτὸν πρὸς κτήνη καὶ πρόβατα φυλαττόμενα ἀπὸ τὴν προνομιοῦχον τάξιν τῶν ἵπποτων καὶ τοιοῦτων, τοὺς ὁποίους παρωμοιάζε πρὸς σκύλους, ἐναντίον τῶν ὁποίων τὰ πρόβατα νὰ μὴ σηκώνουν κεφάλι μηδὲ μάτια ἀκόμη νὰ βλέπουν, καὶ ἐάν ποτε τὰ πνίγουν νὰ μὴν τολμοῦν μηδὲ νὰ φωνάξουν, ἀλλὰ νὰ μένουν ἄφωνα, ὡσάν νὰ τὰ κουρεύουν, ἢ τὸ πολὺ πολὺ νὰ ψυθιρίζουν τὸ ἱστορικὸν ἐκεῖνο, «σφάξε μ' ἀγᾶν' ἀγιάσω.» Εἰ δὲ μὴ, συλλήβδην ἢ ἰδίᾳ ἕκαστος νὰ ἐκβάλληται τῆς μάνδρας, ὡς ἀποπομπαῖος τράγος, πᾶς ὅστις ἤθελε τολμήσει νὰ ἐναντιωθῆ καὶ ἀντιπράξῃ καὶ νὰ γογγύσῃ ἀκόμη, νὰ ἀποκαληθῆται δὲ προδότης τῆς πατρίδος καὶ τῆς πίστεως, καὶ ἱερεὺς τοῦ ὕψιστου ἀκόμη ἐὰν εἶναι οὗτος, ὅστις καὶ νὰ ἠγωνίσαστο ἐν τοῖς πρώτοις ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος διὰ τῶν ὅπλων, καὶ νυχθημερὸν νὰ ἠύχετο ἐκάστοτε καὶ νὰ ἐδέετο ὑπὲρ τῆς κατευοδώσεως τοῦ ἀγῶνος τῆς πατρίδος καὶ τῆς πίστεως, καὶ ὑπὲρ τοῦ συμπολεμῆσαι τὸν ὕψιστον καὶ ὑποτάξαι ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῶν πάντα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον. Ἐὰν δὲ τύχῃ ὁ τοιοῦτος ἀποστάτης νὰ ἦναι κάποις δραπέτης ἐκ τῆς τάξεως τοῦ δρῦα τῶν βαθμοφόρων ἐκείνων, καὶ ὁ ἀνδρειότερος καὶ ὁ ἐνθερμότερος πατριώτης καὶ πρωταγωνιστὴς ἀκόμη τῆς πατρίδος ἐὰν ὑπῆρξε, νὰ γίνηται ἀμέσως ἐκπτωτος τοῦ ἀξιώματος, νὰ τοῦ ἀφαιρῶνται τὰ γαλόνια, ὁ τίτλος καὶ ἡ κορῶνα «πατριώτης», ἀντ'

αὐτῶν δὲ νὰ τῷ κρεμᾶται ἐν πιττάκιον, ἐν ᾧ νὰ ᾔηται γεγραμμένη ἡ αἰτία μόνον ἑβραϊστί, « ἔνοχος ἐσχάτης προδοσίας κατὰ τῆς πατρίδος » !

Ἐὰν δὲ ὁ αὐθάδης καὶ ἀντάρτης ἐκεῖνος τύχη νὰ ἔχη φαγωμένον κἀνὲν μαρουῦλι χωρὶς ξύδι, δηλαδὴ ἐὰν ἔτυχε νὰ χρησιμεύσῃ καὶ αὐτός ποτε δυνάμει τῶν τότε προνομίων ὡς ὑπάλληλος τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως, ἀδιάφορον, ἂν ὡς τοιοῦτος συνηγόρησέ ποτε ὑπὲρ τῶν χριστιανῶν καὶ ὠφέλησε μάλιστα εἰς κρίσιμους περιστάσεις, οὐαὶ καὶ ἀλλοίμονον ἐκείνῳ ! Νὰ τοῦ φορτώνουν ἀμέσως εἰς τὴν ράχιν ὄλα τὰ ἀποφαγούδια τῶν μαρουλιῶν, τὰ ὅποια χωρὶς ξύδι τοσάκις καὶ κατὰ τόνους ἴσως αὐτοὶ οἱ προνομιούχοι εἶχον φάγει, ἅμα δὲ ὄλα τὰ κόκκαλα καὶ τὰ σαγάγια, τὰ ὅποια αὐτοὶ ἔγλειψαν, καὶ ἀφοῦ τὸν ξυλοφορτώσουν καλά, νὰ τὸν ρίπτουν εἰς τὴν θάλασσαν. ἵνα σωθοῦν αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν μᾶλλον, ἢ ἐκείνου.

Ἐὰν δὲ μεταξὺ τοῦ λαοῦ τύχη τις, ὅστις νὰ εἶναι καχοστόμαχος ὥστε νὰ μὴν χωνεύῃ ὅ,τι δύτπεπτον καὶ ἐπιβλαβὲς μαγειρεύουν καὶ σερβίρουν εἰς τὸν λαόν, νὰ ξεπαστρεύεται οὗτος ἀμέσως καὶ μίαν ὥραν πρότερον διὰ παντὸς μέσου θεμιτοῦ καὶ ἀθεμίτου καὶ ἐν ἀνάγκῃ νὰ ἐφαρμοζῆται κατ' αὐτοῦ ἡ μέθοδος τῶν εὐσεβῶν ἐκείνων κατὰ τῶν ὀρνίθων, τὰς ὁποίας ἤθελον νὰ καταστήσωσι φαγωσίμους κατὰ τὴν τεσσαρακοστήν, δηλονότι καθὼς ἐκεῖνας μετέβαλλον εἰς ψάρια διὰ τοῦ βαπτίσματος, οὕτω καὶ τοῦτον νὰ ξεβαπτίζου ἀπὸ πατριώτην καὶ νὰ τὸν

μεταβαπτίζουσαν προδότην καὶ νὰ τὸν καταβροχθίζουσαν, χωρὶς νὰ λέγωνται ἀνθρωποφάγοι !

Μὲ ἐν τοιοῦτον λοιπὸν κηγάπι καὶ μόνον μὲ ἐν τοιοῦτον νομοκανόνα δύναται τις νὰ δικάσῃ τὰ γεγονότα ἐκεῖνα καθ' ὃν τρόπον τὰ ἐδίκασαν οἱ πεντέξ τινές, ὑποτιθεμένου πάντοτε, ὅτι οἱ δικασταὶ ἐκεῖνοι δὲν ἦσαν ὅλως διόλου διὰ τὴν Κέρκυραν, διότι τότε δὲν θὰ τοῖς ἐχρειάζετο βιβλίον εἶον δήποτε. Ἄλλὰ πλείονα περὶ τούτων κατωτέρω.

Πρὶν ὅμως προβῶμεν περαιτέρω σημειωτέον ὡς ἄξιον σημειώσεως, ὅτι ὁ γράφων, οὐδὲ ὅλως μεμνημένος οὐδὲ ἐνδιαφερόμενος εἰς τὰ τῶν ἀδελφοποιῶν ἐκείνων, συμπεριελήφθη εἰς αὐτὰς μόνον κατὰ τὴν τελευταίαν τὴν γενομένην σκοπίμως πλησίον τοῦ χωρίου μου, ἵνα μὲ ἐξαναγκάσωσι δι' ἀπειλῶν καὶ διὰ τῆς βίας ἀκόμη νὰ συμμετέξω εἰς αὐτήν, ἀφοῦ εἰς τὰς μέχρι τοῦδε γενομένας ἠρνήθην νὰ λάβω μέρος. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰ ἐν Πλατάνω, δὲν ἔλαβον μέρος, ἀφοῦ οὐδὲ παρῶν ἤμην· διότι ἀπὸ τῆς θῆς Αὐγούστου μεταβὰς εἰς Μεγάλην Βρύστιν Μονοφατσίου δι' ἰδίαν ὑπόθεσιν, παρέμεινα ἐκεῖ μέχρι τῆς 9ης τοῦ ἰδίου μηνός, περὶ τὸ ἑσπέρας τῆς ὁποίας ὅλως ἀνύποπτος καὶ ἀδαῆς των τεκταινομένων κατ' ἐμοῦ καὶ τῶν ἄλλων ἐν Καλυδιανῇ Πετροκεφάλι καὶ Κουσέ, μετέβην εἰς Ζαρῶ Καινουρίου ἔδραν τῆς Τμ. Ἐπιτροπῆς ἐνθα ἔμαθον ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ τὴν σύλληψιν τοῦ Λεωνίδα Κουρμούλη καὶ λοιπῶν, καὶ ἐνθα διανυκτερεύσας παρέμεινα μέχρι τῆς μεσημβρίας τῆς ἐ-

πομένης 10ης Αὐγούστου, ὅποτε παρεκλήθη ὑπὸ τῆς Γμ. Ἐπιτροπῆς, ἵνα σπεύσω εἰς Πλάτανον καὶ εἰ δυνατόν, συμβιβάσω τὰ δύο ἀντιμέτωπα στοιχεῖα. Δυστυχῶς ὅμως ἦτο πλέον ἀργά, ἐπίτι ἀναχωρήσας διὰ Πλάτανον μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ (Γ. Δ.) καθ' ὅδον ἐμάθομεν, ὅτι μόνοι τῶν εἶχον συμβιβασθῆ κατὰ τὸν ἤδη γνωστὸν τρόπον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΤΑ ΜΕΤΑ ΤΑ ΕΝ ΠΛΑΤΑΝΩ

Ἄφου κατὰ τὸν γνωστὸν τρόπον ἀπεχωρήθησαν ἀπ' ἀλλήλων οἱ ἐν Πλατάνῳ λαὸς καὶ ἀρχηγοί, οὗτοι ἀντὶ νὰ ἐπανέλθωσι κατὰ τὰ ὑποσχεθέντα εἰς τὰς οἰκίας τῶν, παρασπονδήσαντες μετέβησαν ἅπαντες, μηδὲ τοῦ Κόρακα καὶ Ἀδαμάκη ἐξαιρουμένων, ἐκ συνεννοήσεως τὴν νύκτα τῆς ἡμέρας ἐκείνης εἰς Βροντήσι Καινουρίου, Μοῆν κατηρειπωμένην καὶ κειμένην εἰς τὰς μεσημβρινὰς ὑπωρείας τῆς ὄρσειρᾶς Ἰδης. Ἐκεῖ στρατοπεδεύσαντες παρέμειναν μέχρι τῆς εἰρηνεύσεως τοῦ τόπου καὶ τῆς ἐξόδου τῶν Ὀθωμανῶν ἐξ Ἡρακλείου, μεθ' ὧν ἐν συνοδείᾳ ἀλλήλων ἐπανήλθον ἕκαστος εἰς τὰς ἐστίας τῶν.

Μόλις ἐφθασαν οἱ ἀρχηγοί καὶ Σα εἰς τὸ εἰρη-

μένον καταφύγιόν των ἔσπευσαν ἀμέσως νὰ προκαταλάβωσι τὸν κόσμον, ἐπισπάσωσι δὲ τὸν οἶκτον καὶ τὴν συμπάθειαν αὐτοῦ. Ἐγραψαν λοιπὸν εἰς τὴν Γεν. Συνέλευσιν καὶ εἰς τὰς διαφόρους πολιτικὰς καὶ στρατιωτικὰς ἀρχὰς τοῦ τόπου, ὅτι ὤθην ἐγένοντο θύμα προδοσίας! Παρίστων δ' αὐτὴν εἰς ἕκαστον διαφοροτρόπως καὶ ἀαλόγως τῆς εὐπιστίας καὶ τῆς ἐπιδεκτικότητος αὐτοῦ νὰ πιστεύσῃ τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ ψεῦδος· π. γ. εἰς τὸν μὲν ἔγραφον, ὅτι οἱ ἀδελφοποιητοὶ ἐπεβουλεύθησαν τὴν ζωὴν των διότι ἤθελον νὰ συλλέξωσι τὰ ὅπλα καὶ νὰ ρίψωσι τὴν ἐπανάστασιν ἀγορασθέντες ὑπὸ τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως· εἰς ἄλλους ἔγραφον ὅτι τοὺς ἐδολοφόνησαν καὶ τοὺς ἐξεδίωξαν, ἵνα λάβωσι τὰ ἀξιώματά των ἄλλοι καὶ τοὺς τίτλους των. Εἰς ἄλλους, ὅτι οἱ ἀδελφοποιητοὶ ἤθελον νὰ διεκδικήσωσι πάθη, καὶ εἰς ἄλλους ἔγραφον ἄλλα καὶ τόσα ἄλλα, ὅσα ἡ εὐφάνταστος καὶ ἐπινοητικὴ εὐσυνειδησία των τοὺς ἐπέτρεπε.

Ὁ κόσμος ὁμως, ὅλος ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς Κρήτης, δὲν ἐβράδυνε νὰ μάθῃ τὴν ἀλήθειαν τῶν πραγμάτων, καὶ συνεπῶς ἀντὶ νὰ δώσῃ προσοχὴν καὶ πίστιν εἰς τὰς διαμαρτυρίας, φωνασκίας καὶ ἐπικλήσεις ἐκείνων, τεὐναντίον ἐδείξεν εἰς αὐτὰ ἀδιαφορίαν, ἀπάθειαν καὶ περιφρόνησιν, ἀποδοκιμάζων οὕτω τὰς πράξεις καὶ τὴν διαγωγὴν ἐκείνων καὶ τῆς τύχης των ἀξίους ἀνομολογῶν. Μόνον ἡ Γεν. Ἐπαναστατικὴ Συνέλευσις κατὰ καθήκον ἀπέστειλεν ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς 5 6 ὡς ἀπεσταλμένους, ἵνα ἐλθόντες ἐξετάσωσι κατὰ

τύπους τὴν γνωστὴν ἤδη διαφορὰν καὶ διένεξιν καὶ εἰ δυνατόν, ἐπαναφέρωσι τὴν προτέραν ἀρμονίαν συμβιβάζοντες τὰ πράγματα. Ἄλλὰ πρὶν ἰδομεν πῶς οἱ ἀπεσταλμένοι οὗτοι ἐξεπλήρωσαν τὴν ἀποστολὴν των, δεόν νὰ ἰδωμεν προηγουμένως καὶ τὴν πορείαν τοῦ λαοῦ μετὰ τὰ ἐν Πλατάνῳ.

Ὁ λαὸς ὁ ὑπὸ τὸ ὄνομα ἀδελφοποιητοὶ τὴν ἐπομένην τῶν ἐν Πλατάνῳ γεγονότων συνήχθησαν ἐκπληκτοὶ εἰς Κεράν Μητοπόλεως Καιουρίου, καὶ πρῶτον πάντων ἔσπευσαν νὰ διαμαρτυρηθῶσι πανταχοῦ καὶ ἰδίως εἰς τὴν Γεν. Ἐπαναστατικὴν Συνέλευσιν καὶ εἰς ὅλα τὰ ἐν Ἑρακλείῳ Ὑποπροξενεῖα τῶν Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων καὶ τῆς Ἑλλάδος κατὰ τῆς χαλκευθείσης κατ' αὐτῶν ἀνοσίῳ κατηγορίας τῶν ἀρχηγῶν καὶ Σας καὶ κατὰ τῶν πράξεων καὶ τῆς διαγωγῆς τούτων, ἐκθέτοντες συνάμα κατὰ ἀλήθειαν τὰ πράγματα ὡς συνέβησαν. Εἶτα συνεσκέφθησαν περὶ τῶν ληπτέων μέτρων, ὅπως δυνηθῶσι νὰ ἀντιμετωπίσωσι καὶ ἀποσοθήσωσι πάντα τυχὸν κίνδυνον προερχόμενον εἴτε ἐκ νέας ἐπιθέσεως τῶν ἐπὶ τὰ ὄρη τραπέντων ἀρχηγῶν καὶ καπετανέων, εἴτε ἐξ ἐπιδρομῆς τῶν τούρκων ἢ καὶ ἄλλων τινῶν κακοποιῶν στοιχείων. Καὶ πρῶτον ἔγραψαν εἰς τὸν Γεν. ἀρχηγὸν Κόρακαν καὶ ὑπαρχηγὸν Ἀδαμάκην προσκαλοῦντες αὐτοὺς μετὰ παρακλήσεων μέλιστα ἵνα ἐλθόντες ἀναλάβωσιν ὡς καὶ πρότερον τὴν ἀρχηγίαν καὶ διοίκησιν τοῦ λαοῦ¹. Ἄφου δὲ περιέμειναν ἐπὶ τινὰς ἡμέρας ματαίως, χωρὶς

Σημ. 1. Ὅρα τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἐν τῷ παραρτήματι.

νά ἀξιωθῶσιν οὐδ' ἀπαντήσεως, προέβησαν ἐξ ἀνάγκης εἰς τὴν ἐκλογὴν ἐτέρου ἀρχηγοῦ καὶ ὁ κληρὸς ἔπεσεν εἰς ἐμὲ τὸν γράφοντα, ὅστις προκειμένου περὶ τῆς ἰδίας σωτηρίας, τῆς τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἐπαρχιῶν ἐν γένει Μεσσαρᾶς, ἠναγκάσθη ἐκὼν ἄκων νὰ δεχθῶ τὴν ἐπιβαλλομένην μοι ἀρχηγίαν. Μετὰ δὲ τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ τὸν καταρτισμὸν τοῦ ἐπιτελείου, προέβησαν καὶ εἰς τὸν καταρτισμὸν δικαστηρίου.

Οὕτω λοιπὸν διοργανωθεῖσαι τότε αἱ ἐπαρχίαι Μεσσαρᾶς κατώρθωσαν νὰ διατηρήσωσιν ἐν ἑαυταῖς τὴν τάξιν, τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀσφάλειαν, φρουρουμένης καὶ ὑπερασπιζομένης δεόντως καὶ ἐπαρκῶς τῆς ζωῆς, τιμῆς καὶ περιουσίας τῶν κατοίκων αὐτῶν μέχρις οὗ ἐπανεληθῆσα ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις ἀνέλαβε τὰς ἡνίας τῆς διοικήσεως τῆς χώρας.

Αὕτη καὶ τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ δρᾶσις καὶ ἀντίδρασις τῶν ἀρχηγῶν καὶ καπετάνιων ἀφ' ἐνός καὶ τοῦ λαοῦ ἢ ἀδελφοποιητῶν ἀφ' ἐτέρου, κατὰ τὰς ἀδελφοποιίας τὰς γενομένας ἐν Μεσσαρᾷ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1878. Τὰ πράγματα ἐξιστορήθησαν μὲ γενικὰς μὲν γραμμὰς, ἀλλ' ἐν ὅλῃ τῇ ἀληθείᾳ καὶ ἐπαρκῶς, ὥστε νὰ γείνουσι καταληπτά. Ἀπεφύγεμεν τὰ περιττά ὡς τοιαῦτα, καὶ ὅσον τὸ δυνατόν τὰ τραχέα, σεβόμενοι καὶ προτιμῶντες τὰ ὕστερα μᾶλλον ἢ τὰ πρῶτα, τὴν σημερινὴν φιλίαν καὶ ὁμόνοιαν μᾶλλον ἢ τὴν τότε ἔχθραν καὶ διαίρεσιν, τὴν λήθη μᾶλλον ἢ τὴν μνησικακίαν.

Τὰ γεγονότα ἐκεῖνα ὑπῆρξαν ζήτημα ὅλως τοπικόν

καὶ ἐκ τῶν συνήθων καὶ καθ' ἑκάστην μεταξύ τῶν ἀνθρώπων ἐν τῇ βιωτικῇ διαπάλῃ συμβαινόντων, ὡς τοιαῦτα ἦσαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν συγχωρητέα παρὰ παντός τοῦλάχιστον ὅστις γινώσκει τί εἶναι ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁποίας ἀδυναμίας ἔχει.

Ἡ φύσις ἐστήριξε τοὺς νόμους τῆς ἐπὶ τῆς διηγεκοῦς πάλης τῶν δυνάμεων τῶν στοιχείων τῆς. Ὁ ἀρνούμενος ἢ ἀγνοῶν τὴν πάλην ταύτην ἀρνεῖται ἢ ἀγνοεῖ τὴν φύσιν, ἀρνεῖται ἢ ἀγνοεῖ τὰς δυνάμεις αὐτῆς καὶ τοὺς νόμους. Καὶ ὅμως ὑπάρχουσι πολλοί, οἱ ὅποιοι ἀγνοοῦντες ἢ ἀρνούμενοι ταῦτα φρονοῦσιν, ὅτι ἐν τῷ βιωτικῷ κόσμῳ δὲν ὑπάρχουσι τόσα κέντρα συμφερόντων, ὅσα καὶ ἄνθρωποι, ἀλλὰ μόνον ἐν κέντρῳ, τὸ ἰδιὸν τῶν, τὸ συμφέρον τῶν, ἢ τὸ πολὺ καὶ μερικὰ ἄλλα συναιτερικά τῶν, περὶ τὰ ὅποια στρέφεται ἢ ὀφείλει νὰ στρέφεται τὸ πᾶν, εἰ δ' ἄλλως κατακόπτονται, ἐκπέμποντες ἀράς καὶ βλασφημίας κατὰ πάσης παρεκτροπῆς καὶ ἀντιστάσεως καὶ «τὸ πᾶν ἀπολλυταί» κραυγάζουσι.

Τοιοῦτοί τινες κατεδείχθησαν καὶ οἱ πεντέξ ἀπεσταλμένοι ἐκεῖνοι τῆς Γεν. Συνελεύσεως. Οὗτοι ἀγνοοῦντες, φαίνεται, ἢ καὶ ἀρνούμενοι τοὺς νόμους τῆς φύσεως, τοὺς νόμους τῆς ἠθικῆς, τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἐλευθερίας ἔκριναν τὰ φαινόμενα ἐκεῖνα, τὰ γεγονότα ἐκεῖνα ὡς δαιμονικὴν συνεργίαν καὶ ὡς ἔμπνευσιν τοῦ ἐνὸς καὶ τοῦ ἄλλου, ὡς παραφύσιν, ὡς ἐκτροχίασιν τῆς φύσεως, ὡς ἀδίκαι ἀνομα, ὡς ἀνῆθικα, ὡς ἀνελεύθερα, καὶ κατὰ συνέπειαν ἐκκλίναντες τῆς ἀπο-

στολής και τοῦ καθήκοντός των, τοῦ συμβιβασμοῦ, παρεξέτραπτησαν, τραπέντες τὴν ἐναντίαν ὁδὸν τὴν τοῦ «διαίρει καὶ βασιλεύει» συναιτερισθέντες πρὸς τὸ ἐν μέρος καὶ συγκαταδιώξαντες τὸ ἕτερον.

Φθάσαντες ἔθεν εἰς Μεσσαρὰν διηυθύνθησαν κατ' εὐθειαν εἰς Βροντήσι καταφύγιον τῶν ἀρχηγῶν καὶ Σας καὶ κατεσκήνωσαν παρ' αὐτοῖς ἢ μετ' αὐτῶν ὡς ἀμεροληπτοί, χωρὶς νὰ ἐπικοινωνήσωσι ποσῶς μετὰ τοῦ ἄλλου, τοῦ λαοῦ· ἐκεῖθεν δὲ ἐπεχείρησαν τὴν ἐκδίκασιν τῶν ἐξιστορηθέντων ἐκείνων γεγονότων ὡς ἐξῆς.

Ἡ διαδικασία ἐξετελέσθη πανομοιότυπος τῇ τῶν μακαρία τῇ λήξει καθήδων ἐκείνων, οἵτινες τῇ προσαγωγῇ δύο ψευδομαρτύρων καὶ πάντῃ ἐρήμῃ καὶ ἐν ἀγνοίᾳ ἀκόμη τοῦ κατηγορουμένου, ἐξέδιδον τὰ διαβόητα ἐκεῖνα ἱλιάμια, δι' ὧν ἐξηφάνιζον πάντα, ὃν ἐβούλοντο. Οἱ ψευδομάρτυρες εὐρέθησαν ἄφθονοὶ καὶ τόσοι, ὅσοι καὶ οἱ καταγγέλλοντες ἀντίδικοι· διὰ τὸ ἀμφοῖν ἀκροᾶσθαι ὑπῆρχε τηλέφωνον, καὶ διὰ τὰς αὐτοψίας τηλεσκόπιον. Τὰ πάντα δὲ διεξῆγεν εὐσυνειδησία! Ἀμεροληψία! Φιλοπατρία! Καὶ ἀφιλοκέρδεια! καὶ μὲ τὸ παραπάνω μάλιστα· καὶ ἐπὶ τέλους ἡ ἐτυμηγορία ἐξέδοθη μὲ ἀναγεγραμμένους ὄρους, ὁ ἔνοχος ἀθῶος καὶ ὁ ἀθῶος ἔνοχος! Οὕτω δὲ οὐχὶ 5 ἢ 10, ἀλλὰ χιλιάδες λαοῦ, ὀλόκληροι ἐπαρχίαι, ὀλόκληρος ἡ πατρίς ἐθυσιάσθη ὑπὲρ ὀλίγων τινῶν, ἀντὶ οἱ ὀλίγοι ὑπὲρ τῶν πολλῶν· ὁ κλέπτης ἔσυρε τὴν φωνὴν καὶ ἔφυγεν ὁ νοικοκύρης!

Ὑπὸ τοιαύτας λοιπὸν περιστάσεις καὶ συνθήκας

καὶ μὲν ἐν τοιοῦτον, ὡς προείπομεν κητάπι, εἰ δὲ μή, χωρὶς μυαλῶ ἢ χωρὶς συνειδήσιν, ἐξεφουρνίσθη ὁ πανομοιότυπος τοῖς συνωνύμοις του ἐκείνοις καὶ περιλάλητος φρεσφᾶς ἐκεῖνος, ὅστις, ἀφοῦ ὑπῆρξε τὸ ἐξουθένημα μᾶλλον τῶν ἐκδοτῶν του, καταδεικνύει τὴν πολιτικὴν καὶ ἠθικὴν κατάπτωσιν αὐτῶν, ἀφοῦ ἐκρίθη τὸ ἄγος τῆς πατρίδος, ἐχρησίμευσε καὶ χρησιμεύει εἰσέτι ὡς ἐγκόλπιον καὶ φυλακτὸν τῆς ἰδιοτελείας, τοῦ φθόνου καὶ τῆς μοχθηρίας, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν προφυλακτικὴν καὶ ἀλεξιτήριον δύναμιν πεποιθότες, ἐπεκαλέσθησαν αὐτὴν κατὰ τοῦ ὑποτιθεμένου καταδιώκτου των, τοῦ γράφοντος, πολλάκις καὶ δὴ ἐσχάτως μετὰ 25 ἐτῶν πάροδον ἀκόμη. Ἀλλὰ καὶ εἰς τούτους οὐδεὶς φθόνος, οὐδεμία μνησικακία, ἀφοῦ διὰ πᾶσαν πράξιν τοῦ ἀνθρώπου εὐθύνεται ἡ συνειδήσις τούτου.

Ἡ συνειδήσις πλάσσεται ὑπὸ τῆς φύσεως καὶ μορφοῦται ὑπὸ τῆς ἀνατροφῆς. Ὅθεν, ὅταν ἐκ φύσεως εἴτε ἐξ ἀνατροφῆς πλημμελῶς ἔχη τις περὶ τὴν συνειδήσιν, δὲν εὐθύνεται οὗτος, ἀλλ' ὁ πλάσας αὐτὸν ἢ ὁ ἀναθρέψας ὅστις εἶναι οἱ γονεῖς, ἡ κοινωνία, ἡ θρησκεία καὶ ἡ πολιτεία. Ἡ φύσις χορηγεῖ εἰς τὴν συνειδήσιν τὴν πλάστιγκα καὶ τὸν ἔλεγχον, ἡ δὲ ἀνατροφή τὰ σταθμὰ καὶ τὰ μέτρα. Ὅπου λοιπὸν εἴτε ἐκεῖνα τύχῳσι πλημμελῆ, εἴτε ταῦτα ἐλλειπῆ, ἐκεῖ εὐσυνειδησία δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρχη. Ὅπου δὲ εὐσυνειδησία δὲν ὑπάρχει, οὐδὲ αἰδῶς καὶ ὅπου ἀμφοτέρα ταῦτα ἐλλείπουσιν, ἐκεῖ ἡ αὐθάδεια ἀναφαίνεται ἐν ὅλῃ τῇ λαμπρότητί της καὶ μὲ ὄλον τὸ θρά-

σος της. Ἄλλὰ τὰ ἐλαττώματα ταῦτα κατὰ τὴν ἐπιστήμην ἔχουσι τὴ ἀρχὴν των εἰς τὸν ἐκφυλισμὸν, φυσικὸν ἢ ἐπίκτητον, κατὰ συνέπειαν ἕκαστος ὀφείλει ἢ ἀναγκάζεται νὰ εἶναι ἀπέναντι αὐτῶν ἐπεικῆς καὶ νὰ μὴν συνερίζηται αὐτοῖς ὡς ἀκαταλογίστοις.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Μετὰ τὴν ἐξιστόρησιν τῶν γεγονότων ἐκείνων ἐξετάσωμεν ἤδη τὰ πράγματα ἀναλυτικῶς καὶ συλλογιστικῶς, ὅπως σαφέστερον κατανοηθῆ ἡ ἀλήθεια καὶ τὸ ψεῦδος, ἡ εἰλικρίνεια καὶ ἡ ἀπάτη, ὁ πατριωτισμὸς καὶ ἡ ἰδιοτέλεια. Ἀ'. Ἀφοῦ, ὡς προεῖρηται, ἡ Συνθήκη τοῦ Βερολίνου καθώρισεν ὡς μερίδιον ἐκ τῆς λείας διὰ τὴν Κρήτην μόνον καὶ μόνον τὴν πλήρη ἐφαρμογὴν τοῦ Ὁργανικοῦ Νόμου τοῦ 1868 μὲ τὰς τροποποιήσεις, αἵτινες ἤθελον θεωρηθῆ ἀναγκαῖαι, ταῦτα δὲ ὕστερον ἀπὸ τὴν διαμάχην ἐν τῷ συνεδρίῳ ἐκείνῳ, καθ' ἣν ἀντιπρόσωπὸς τις Μεγάλης Δυνάμεως ρητῶς ἀπεφάνητο ἐξ ὀνόματος τῆς Κυβερνήσεώς του κατὰ τοῦ ἀποχωρισμοῦ τῆς Κρήτης ἀπὸ τῆς Τουρκίας, οὐ μόνον εἰς τὴν περίστασιν ἐκείνην, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ μέλλον ἴσως ἀκόμη (ὄρα

πρακτικά τοῦ Συνεδρίου ἐκεῖνου), ἦτο δυνατόν νά γείνη ἡ Ἐνωσις τῆς Κρήτης μετὰ τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ἐκείνην ; Βεβαίως ὄχι. Καὶ ὅμως εἰς τοὺς εὐπίστους διέδιδαν τότε καὶ κατόπιν, ὅτι ἐὰν δὲν ἐγίνοντο αἱ ἀδελφοποιαὶ ἐκεῖναι, ἔστω καὶ μετὰ τὴν Βερολίνειον Συνθήκην, ἡ ἔνωσις ἦτο ἀφευκτος. Ἰδοὺ ἐν ψεῦδος, μίαν διαβολὴν καὶ μίαν ἀπάτην ἢ μίαν ἀγυρτεῖαν φοβερὰν ! Β'. Ἀφοῦ ἡ Συνθήκη τοῦ Βερολίνου ἐπέβαλε τὴν κατάπαυσιν τῶν ἐχθροπραξιῶν καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς εἰρήνης εἰς ὅλα τὰ ἐμπόλεμα μέρη τῆς Τουρκίας, ἐπομένως καὶ εἰς τὴν Κρήτην, εἶχεν ἀνάγκην ἡ Τουρκία νά ζητήσῃ βοήθους ἀπὸ τοὺς Κρήτας, καὶ μάλιστα δίδουσα καὶ χρήματα, ἵνα καταπαύσῃ τὴν ἐπανάστασιν τῆς Κρήτης ; Οὐχὶ βέβαια. Καὶ ὅμως, ὡς προείρηται, τὸ πρῶτιστον καὶ κυριώτερον ψεῦδος καὶ ἡ συκοφαντία, τὰ ὅποια ἐξυφάνθησαν καὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐστήριξαν οἱ ἀρχηγοὶ καὶ Σατὴν κατὰ τῶν ἀδελφοποιητῶν πολεμικῆν των, ἦτο τοῦτο, ὅτι ὄθθεν αἱ ἀδελφοποιαὶ ἐκεῖναι ἦσαν Ἑλληνικῆς πηγῆς, ἵνα συλλέξωσι τὰ ὄπλα καὶ παραδώσωσιν αὐτὰ εἰς τοὺς Τούρκους καὶ καταρρίψωσι τὴν ἐπανάστασιν, λαβόντων ἐπὶ τοῦτ' αὐτῶν ἡγετῶν αὐτῶν παρὰ τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως τριακοσίας χιλιάδας γροσίων. Ἰδοὺ ἕτερον ψεῦδος χονδροειδέστατον καὶ συκοφαντικὴν ἀνοσιωτάτην καὶ ἀνιερωτάτην, καὶ μίαν βλασφημίαν κατὰ τῆς πατρίδος θανάσιμον καὶ ἀσυγχώρητον.

Γ'. Ἀφοῦ τὸ Βερολίνειον Συνέδριον ἔθηκε τέρμα

εἰς πᾶσαν ἔνοπλον διαδήλωσιν καὶ ἀξίωσιν τῶν διαφορῶν κρατῶν καὶ ἔθνων ἐπὶ τῆς Τουρκίας, ἐπομένως δὲ καὶ εἰς τὴν Κρήτην ἐπεβλήθη ἀνακωχὴ ὅπλων, ὃ δὲ ἀντιπρόσωπος τῆς Πύλης περιεμμένετο ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, ἵνα ἔλθῶν εἰς Κρήτην, ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῆς ἐπαναστατικῆς Συνελεύσεως ἀναθεωρήσῃ τὸν Ὀργανικὸν Νόμον καὶ τὰς δεούσας τροποποιήσεις ἐπενέγκῃ εἰς αὐτόν, καὶ συνεπῶς ἡ εἰρήνευσις τοῦ τόπου ἐπέκειτο, ἦτο δυνατόν νὰ εὑρεθῇ τις καὶ ὁ κοινότερος καὶ ἀδαέστερος τῶν ἀνθρώπων ἀκόμη ἂν ἦτο, νὰ ζητῆ κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς εἰρηνεύσεως τῆς νήσου ἀρχηγεῖα καὶ ἀξιώματα καὶ μάλιστα μετὰ τόσοσφου θορύβου καὶ ἀνάστατῶσεως τοῦ λαοῦ ; Βεβαίως ὄχι. Ἀφοῦ καὶ αὐτοὶ οἱ ἀπεσταλμένοι ἐν τινι πρὸς τὸν λαὸν προκηρύξει των¹ ἀνομολογοῦσι καὶ παραδέχονται τοῦτο, γράφοντες, «... καὶ ὑμεῖς ἠγνοήσατε καλῶς ὅτι οἱ σκοποὶ τῶν ὑποκινήτων σας ἦσαν ἄλλο καὶ ὄχι ἀρχηγεῖα καὶ καπετανιὰς, διότι καὶ ὀλίγαι ἡμέραι μᾶς μένουσι ἀκόμη διὰ τὰ τσιαῦτα, ἐπειδὴ ἔκτοτε ἦτο γνωστόν, ὅτι ὁ ἀπεσταλμένος τῆς Πύλης ἤρχετο νὰ δώσῃ τέλος εἰς τὴν ἐπανάστασιν ...» Ἄρα καὶ ἡ κατηγορία αὕτη εἶναι ψεῦδος καὶ συκοφαντία καταφανεστάτη. Καὶ ὅμως καὶ σήμερον ἀκόμη εὐρίσκονται ἐκ τῶν περὶ τοὺς ἀρχηγούς οἱ διαβάλλοντες τὸν γράφοντα, ὅτι ὄθθεν ὑπεκίνησε τὰς ἀδελφοποιίας ἐκείνας, ἵνα γείνη ἀρχηγός. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ἀκόμη, ὅτι

ΣΗΜ. 1. Ὅρα Παράρτημα.

τινές τῶν ἀδελφοποιητῶν ἐπεδίωξαν τὴν ἀρχηγίαν οὐχὶ ἀπλῶς πρὸς δόξαν καὶ τιμὴν, ἀλλὰ καὶ πρὸς πορισμὸν ὕλικῶν ὠφελειῶν ἐν τῷ μέλλοντι διὰ τῆς προσκτήσεως τίτλων καὶ βαθμῶν, τὰ ὅποια ἐπιδεικνύμενοι νὰ ἐκμεταλλεύωνται τὰ διάφορα ταμεῖα καὶ βαλάντια, καὶ νὰ ζητῶσι νὰ τοῖς πληρῶσσι παλληκαριάτικα, διότι ἔρριψαν καὶ αὐτοὶ πέντε ἢ δέκα τουφεκιαῖς κατὰ τῶν τούρκων, ἢ δυνάμει τούτων τῶν τίτλων νὰ ἀπαιτῶσι θέσεις καὶ ἀρχάς καὶ νὰ ἀξιῶσι, καλοὶ, κακοὶ, ἱκανοὶ καὶ ἀνίκανοι, ἄξιοι καὶ μὴ, ναὶ καὶ καλὰ, νὰ ἐπικάθηνται εἰς τὴν ράχιν τῶν συμπατριωτῶν τῶν καὶ νὰ ἀπομυζῶσι τὸν ἰδρώτα αὐτῶν μόνον καὶ μόνον, διότι ἐξετέλεσαν, οὕτως εἰπεῖν, τὸ καθήκον τῶν πρὸς ἑαυτοὺς πρῶτον καὶ πρὸς τὴν πατρίδα δεύτερον, καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ἐπαναλαμβάνω ταύτη, τὸ ψεῦδος καὶ ἡ συκοφαντία αὕτη κατάφωρα γίνονται, προκειμένου περὶ τοῦ γράφοντος. Οὗτος ἀφοῦ ἐξ ἰδίων ἀνετράφη καὶ ἐξεπαιδεύθη, γενόμενος κάτοχος ἐπιστήμης ἐγγυωμένης αὐτῷ δόξαν καὶ τιμὴν καὶ ὕλικὰς ὠφελείας ἱκανὰς καὶ βεβαιωτέρας ἴσως, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ζηλώσῃ καὶ ἐπιδιώξῃ μέσον βιοποριστικὸν τοιοῦτον, τὸ ὅποιον νὰ τῷ διδάξῃ τὴν ἐπαιτείαν καὶ τὸν τρόπον τοῦ κρούειν τὰς θύρας τοῦ ἐνὸς καὶ τοῦ ἄλλου, καὶ ἐπὶ τέλος νὰ τὸν καταστήσῃ ἀνυπόφορον εἰς τὸν κόσμον καὶ ἰδίως εἰς τοὺς συμπατριώτας του εὐρισκομένους πρὸ τῆς κοιλίας του, ὡς αἱ Δαναΐδες πρὸ τοῦ πίθου τῶν.

Δ'. Ἐτερον ψεῦδες ἐπειδὴ τοῦ αἰτιολογικοῦ τοῦ κατηγορητηρίου κατὰ τῶν ἀδελφοποιητῶν ἐκείνων εἶνε,

ὅτι ἐπεδίωκον πάθη νά διεκδικήσωσι. Ἐδῶ τὰ κρίματα τῶν ὀπαδῶν τοῦ κηταπιῦ ἐκείνου παρίστανται ἀνεξερευνήτα, ἀκατανόητα, ὑπερφυσικά! Διότι ἐξ ὧτων γνωρίζομεν, ὅστις θέλει καὶ ἐπιζητεῖ νά ἐκδικηθῆ τίνα πηγαίνει καὶ ζητεῖ τοῦτον καὶ ἐπιτίθεται κατ' αὐτοῦ· οἱ ἀδελφοποιητοὶ ὅμως τοιοῦτόν τι δὲν ἐπεχείρησαν κατὰ τῶν ἀρχηγῶν καὶ Σας· τὸναντίον μάλιστα συνέβη, οἱ ἀρχηγοὶ ἐπετέθησαν κατὰ τοῦ λαοῦ ἐκ προμελέτης καὶ συνομωσίας, ὡς εἶδαμεν προηγουμένως. Τὸ ὅτι δὲ ἔπαθον οἱ ἐπιτεθέντες ἀντὶ τῶν ἀμυνομένων, εἶναι φυσικὸν καὶ ἔχι ὑπερφυσικὸν ἢ παρά φύσιν φαινόμενον, τὸ ὅποσον, ἐὰν ἀγνοοῦν οἱ ἐπιζῶντες κριταὶ ἐκεῖνοι ἢ τὸ κητάπι τὸ ἐξηγεῖ διαφορετικὰ, δύνανται νά τὸ κατανοήσουν ὅπως ἔχει καὶ ὅπως συνέβη διὰ τοῦ ἐξῆς ἀπλουστάτου πειράματος: "Ἄς λάβουν μίαν κολοκύνθην καὶ ἄς κτυπήσουν μὲ αὐτὴν τὴν κεφαλὴν τὴν ὁποίαν διαθέτουν κατὰ βούλησιν καὶ θὰ παρατηρήσουν ποῖα μᾶλλον θὰ πάθῃ ἢ κτυπηθεῖα ἢ ἡ κτυπήσασα.

Ἐπὶ τούτων λοιπὸν καὶ τῶν τοιούτων σαθρῶν βάσεων καὶ ψευδῶν ἐπιχειρημάτων, σύκοφαντιῶν καὶ διαβολῶν ἐστήριξαν καὶ ἐθεμελίωσαν ὅλοι χιῶλοι ἐκεῖνοι τὸ οἰκοδόμημά των ἐκεῖνο τῆς προδοσίας, χωρὶς νά κατανοήσουν καὶ προΐδουν, ὅτι θάττον ἢ βράδιον θὰ κατέρρεεν ἐπὶ τῆς ράχεώς των, ἡ ὁποία θὰ τὸ ἐφιλοξένηι μετὰ τῆς αὐτῆς ὑπερηφανείας, μεθ' ἧς καὶ ἡ τοῦ Ἀτλαντος τὸ φορτίον της.

Δὲν ἐσκέφθη ποσῶς ἡ ξυνωρίς ἐκείνη, ὅτι «ὁ ψεύ-

στης καὶ ὁ κλέπτης τὸν πρῶτον χρόνον χαίρονται» κατὰ τὴν παροιμίαν καὶ ὅτι θάπτον ἢ βράδιον ἢ ἀλήθεια θὰ ἀνέλαμπε καὶ ἐκ τοῦ φωτός αὐτῆς κατάφωρος θὰ ἐγένετο ἡ ἰδιοτέλεια, τῆς ὁποίας τὴν ἐξυπηρέτησιν ἐπεδίωκον, καὶ οὐχὶ τὴν τῆς πατρίδος.

Ἐνῷ αὕτη καυχᾶται διὰ τὴν φιλοπατρίαν καὶ φιλελευθερίαν τῶν τέκνων τῆς, σεμνύνεται δὲ ὅτι γεννᾷ μόνον πατριώτας καὶ φιλελευθέρους, νὰ εὐρίσκωνται τινὰ ἐκ τῶν ἰδίων τέκνων νὰ διακηρύττουν παρρησία καὶ διατυπώνουν τὸ ἐναντίον, καὶ μάλιστα ψευδῆς, καὶ ἐπισημῶς ἀκόμη, εἶναι ταῦτα πατριωτισμὸς καὶ ἐξυπηρέτησις τῶν συμφερόντων τῆς πατρίδος ἢ εἶναι κατ' αὐτῆς ὕβρις καὶ βλασφημία, ἀδίκημα καὶ ζημία ἠθικὴ καὶ ὕλική καὶ τέλος ἀχαριστία καὶ ἀσέβεια πρὸς αὐτήν; Ἐκτὸς δὲ τούτων ἐνῷ τὰ τέκνα τῆς αἴρουσι καὶ κρατοῦσι τὰ ὄπλα κατὰ τῆς τυραννίας ζητοῦντα νὰ ἐκδιώξουν τὸν Ἄλῃ καὶ τὸν Βελῃ, διότι εἶναι ἀδικοὶ, τύραννοὶ καὶ διώκται αὐτῶν καὶ τῆς ἐλευθερίας, νὰ εὐρίσκωνται Μιχάλιδες, Μανώλιδες, Γιώργιδες καὶ τοιοῦτοι νὰ φέρωνται κατ' αὐτῶν κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ χειρότερα ἴσως, καὶ εἰς ἐπίμετρον καὶ σφετεριζόμενοι ἀλλότρια νὰ ζητοῦν νὰ τοὺς ἀφαιρέσουν ὅτι δὲν τοῖς ἔδωκαν, οὔτε δύνανται νὰ τοῖς δώσουν, ἀλλ' εἰ ἴδιοι αὐτοὶ ἐκτήσαντο διὰ τῶν ἰδίων θουσιῶν καὶ ἀγώνων καὶ τῆ ἀρωγῇ τῶν Προστατιδῶν Δυνάμεων νὰ ζητοῦν δὲ νὰ τοὺς ἐκδιώξουν ἐκ τῆς πατρίδος των, καθ' ὃν χρόνον ἴσα ἴσα αὐτοὶ μὲν ἤλπίζον ὅτι ἦσαν πλέον κατὰ τοῦτο ἐξησφαλισμένοι ἀπὸ

τοὺς τυράννους¹, ἢ πατρίδ' ἠγωνίζετο, ἵνα συναγάγη καὶ τὰ φεύγοντα τὴν τυραννίαν καὶ ἐκπατρισθέντα τέκνα τῆς. Διαπράττουσιν δὲ πάντα ταῦτα μόνον καὶ μόνον, ἵνα, ἐναπομείναντες κύριοι τοῦ πεδίου, καρπῶνται καὶ νέμονται μόνον τῶν τὰ ἀγαθὰ τῆς πατρίδος ὡς φέουδον καὶ ὡς μονοπῶλιον¹, καὶ διαχειρίζωνται τὰ κοινὰ αὐτῆς αὐθαίρετως καὶ κατὰ βούλησιν ἀνεξέλεγκτοὶ καὶ ἀνεπηρέαστοι. Πάντα ταῦτα ἦσαν ἐκδουλεύσεις καὶ ὑπηρεσίαι πρὸς τὴν πατρίδα καὶ ἐν γένει πατριωτικαὶ πράξεις, ἡ συνέχεια καὶ ἀπαιμιήσεις τῆς πολιτείας καὶ τακτικῆς τῶν τυράννων ἐκείνων τῶν Ἀλλῆ καὶ τῶν Βελῆ;

Δικαίως ὅθεν δύναται τις τὸ τερατοῦργημα τῶν πεντέξ ἐκείνων νὰ ἐξομειώσῃ πρὸς τὰ ἰλιζάμια καὶ τοὺς φετφάδες ἐκείνους τῶν ποτέ καθήδων καὶ μουφτήδων, δι' ὧν ἐποίουν ἐκποδῶν ἢ τελείως ἐξηφάνιζον πάντα, ὃν ἡ τυραννία ἐθεώρει καὶ ἔκριεν ἀσυμβίβαστον πρὸς τὰς παρανομίας, καταχρήσεις καὶ καταπιέσεις τῆς κατὰ τῶν χριστιανῶν ἢ τοῦ λαοῦ ἐν γένει.

Καὶ τί ἂν ἄλλο ἐπεδίωκον οἱ πεντέξ ἐκεῖνοι, ὅταν ἔθετον εἰς τὴν πρώτην σειρὰν τῶν καταδικῶν τῶν ἀνθρώπων, ὅστις, ὡς εἶναι παθημολογούμενον, κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1866 ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους αὐτῆς

Σημ. 1. Ὁ γράφων, πρὸ πενταετίας τότε μικροῦ δεῖν νὰ ἐξομειώσῃ τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως διότι πρῶτος κατεξανέστη κατὰ τινος παρανομίας τῆς Κυβερνήσεως ἐκείνης, περὶ ἧς περαιτέρω. Ἐκτότε δὲ κατέστη καὶ διετέλει ὑποπτος πρὸς τὸ Δεβλὲτ, ἐζήτουν δὲ τὴν παραμικρὰν κατ' αὐτοῦ αἰτίαν καὶ ἀφορμὴν ἵνα τὸν ἀποστείλουν σὺντροφον τοῦ τότε διὰ παραπλήσια ἐν ἐξορία διατελοῦντος καὶ ἐπὶ τέλους ἐν αὐτῇ ἀποθανόντος Χριστοφόρου Ἀργυράκη.

παρά τὰς δυνάμεις τῆς τότε ἡλικίας του, ἠγωνίσατο καρτερικώτατα καὶ γενναίως, ἀνδραγαθήσας μάλιστα (ἢ περιαυτολογία ἐπιτρέπεται ἐν τῇ ἀπολογία), περὶ φρονήσας ἀκόμη καὶ προτεινομένην αὐτῷ θέσιν ὑπὸ τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως, (τὴν ὁποίαν ἀναμφιβόλως τινες ἀπὸ τοὺς πεντέξ' ἐκείνους δὲν θὰ ἀπεποιῶντο ἀλλὰ θὰ τὴν ἤρπαζον στὸ πτερό), κατόπιν δὲ ἐν καιρῷ εἰρήνης, ἐνῷ ἄλλοι, ταχυδακτυλογρηκῶς ἀνταλλάξαντες τὸ καπέλλον μὲ τὸ φέσι, ἔσπευδον μετὰ συντριβῆς καρδίας νὰ ἐκφράζωσι τὴν μετάνοιαν καὶ μεταμέλειάν των καὶ τὴν ἐκ νέου πρὸς τὴν Τουρκικὴν Κυβέρνησιν ἀφοσίωσίν των, καταφιλοῦντες τὰ κράσπεδά της καὶ προσλιπαροῦντες τὸ ψωμί της, ἐκεῖνος τοῦναντίον, ἀνατραφεὶς ἀνεξαρτήτως καὶ μὲ συνειδήσιν ἀδέσμευτον καὶ ἐλευθέραν, ἀποζῶν ἐκ τῶν ἰδίων, δὲν ἐπαύσατο, ὅπου καὶ ὅσάκις τῷ παρουσιάζετο περίστασις, νὰ ἐλέγῃ καὶ καταπολεμῇ πάσῃ δυνάμει, μετὰ θάρρους καὶ γενναιότητος πᾶσαν παρεκτροπὴν, κατάχρησιν καὶ παρανομίαν, εἴτε ἐκ μέρους τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως, εἴτε τῶν ὀθωμανῶν, (ἀλλὰ καὶ ἄλλων τινῶν), γενόμενος αἴτιος διὰ τῆς πρωτεβουλίας του, παρά τὰς ἀπειλὰς κατ' αὐτοῦ καὶ ἀντιστάσεις τῆς Ὀθωμανικῆς Κυβερνήσεως, ἵνα ἀπαλλαγῇ ὀλόκληρος ἡ Κρήτη ἀπὸ δυσβαστάκτου τινὸς ὑποχρέωσης καὶ ἀγγραφείας, ἢ ἄρσις καὶ κατάργησις τῆς ὁποίας ἀνεκούφισε μεγάλως τὸν λαόν, ἐζημίωσε δὲ σημαντικῶς τὸ ταμεῖον τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως.

Ἄλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἄδικον καὶ μουσάραν ἐκείνην

κατ' αὐτοῦ πράξιν τῶν πεντέξ ἐκείνων ὁ ἄνθρωπος οὗτος δὲν ἀπεδειλίασεν, ἀλλά, χωρὶς νὰ μνησικαχήσῃ καὶ ἀπογοητευθῇ, ἐξηκολούθει νὰ ἀγαπᾷ τὴν πατρίδα, συνηγορῶν καὶ ἐργαζόμενος ὑπὲρ αὐτῆς παντοῦ καὶ πάντοτε, ὅσάκις τῷ εἶδίδετο εὐκαιρία· κατὰ δὲ τὴν τελευταίαν ἐπανάστασιν καὶ ὡς πολίτης καὶ ὡς μέλος τῆς Ἐπαναστατικῆς Συνελεύσεως ὑπῆρξεν εἰς τῶν ἡγετῶν τῆς πολιτικῆς ἐκείνης, ἣτις ἐξεδίωξε τὴν τυραννίαν ἐκ τῆς πατρίδος, προσεπορίσατο δὲ αὐτῇ τὴν ἐλευθερίαν ὑπὸ τὸ παρὸν πολίτευμα.

Ἄλλὰ τὸ ἀδίκημα ἐκτὸς τοῦ στυγεροῦ, τοῦ ἀνοσίου καὶ μυσταροῦ, παρουσιάζει καὶ τὰ παράδοξά του· π. χ. δὲν φαίνεται παράδοξον ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι πατρογονικῶς καὶ κληρονομικῶς, οὕτως εἰπεῖν, ἀνετράφησαν οἱ ἴδιοι, καὶ τὰ παιδιὰ τῶν ἀνέθρεψαν, μὲ τὸ ψωμί τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως, νὰ παρουσιάζωνται αἰφνης μεταμεμορφωμένοι, ὡς διὰ μαγικῆς ράβδου, ἀπὸ καθῆδες φερ' εἰπεῖν καὶ τέως ὑπάλληλοι τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως, εἰς στρατιωτικούς δικαστάς, καὶ ἐκεῖ ὅπου ἔφερον τὴν προτεραίαν τῆς ἐπανάστασεως τὸ φέσι νὰ βλέπη τις καπέλλον, ἐκεῖ ὅπου ἐφόρουσαν τὸ χηλάτι, νὰ βλέπη τις στρατιωτικὸν ἐπεδύτην, ἐκεῖ ὅπου ἐπήγνουσαν τὸ καλαμάρι, νὰ βλέπη τις πιστόλαν καὶ εἰς τὴν χεῖρα, ἣτις ἐκράτει τὸ τζιμποῦκι, νὰ βλέπη τις τουφέκι, καταλαβόντες δὲ τὸ ἐδώλιον τοῦ στρατιωτικοῦ δικαστοῦ νὰ μεταβληθοῦν διὰ μιᾶς εἰς λυθίαν λίθον, ἢ ὅποια νὰ ἐξελέγχη τὸν πατριωτισμὸν τοῦ ἐνός καὶ τοῦ ἄλλου;

Ἔτερον παράδοξον ἀπαντᾶ τις καὶ τὸ ἐξῆς: Τῶν τοιούτων πατριωτῶν τινῶν οἱ ἀπόγονοι, εἰς τοὺς ὁδόντας τῶν ὁποίων θὰ εὐρίσκωνται εἰσέτι ἐνεσφηνωμένα ἄρκετὰ ψυχία ἄρτου τουρκικοῦ, μὲ τὸν ὁποῖον ἀνετράφησαν καὶ διετρέφοντο μέχρις προχθὲς ἀκόμη, δὲν εἶναι παράδοξον οἱ τοιοῦτοι νὰ παρουσιάζωνται αἰφνης ἔνθερμοι καὶ φανατικοὶ πατριῶται, καὶ ἔχοντες ὑπὸ μάλῃν τὸ ἐξάμβλωμα ἐκεῖνο τῆς πατριωτικῆς νοθείας τῶν γεννητόρων των, νὰ διεξάγωσιν ἀδιάλλακτον καὶ ἀμειλίχτον πόλεμον κατὰ ἀνθρώπου, τοῦ ὁποῖου ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς φιλοπατρίας, τῶν ἀγώνων καὶ τῶν θυσιῶν, οὐδὲ τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων του νὰ λύσωσιν εἰσὶν ἄξιοι· κατὰ δὲ τὴν τελευταίαν ἐπανάστασιν, ἀφοῦ ματαίως ἐπεκαλέσθησαν κατ' αὐτοῦ τὸ κύρος τοῦ φυλακτοῦ των ἐκεῖνου, αὐτοὶ οὗτοι μετὰ τὴν ἐν Ἀρχάναις Ἐπαναστατικὴν Συνέλευσιν, ἣ ὁποία, ὡς γνωστὸν, ἔθηκε τὰς βάσεις τῆς ἐλευθερίας τῆς πατρίδος, ἐξασφαλίσασα αὐτῇ τὸ παρὸν πολίτευμα καὶ τὴν ἐκδίωξιν τῆς τυραννίας διὰ τῆς ἐπιδόσεως εἰς τοὺς Ναυάρχους τοῦ σωτηρίου ἐκεῖνου ὑπομνήματος διὰ τοῦ ὁποῖου ὁ τόπος παρεδέχετο (faute de mieux) τὴν ὑπὸ τῆς Εὐρώπης προτεινομένην Αὐτονομίαν, καὶ τὸ ὁποῖον ἐπανέλαβεν ἀπαραλλάκτως κατόπιν ἢ ἐν Καστελλίῳ Μυλοποτάμου συνελθοῦσα Ἐπαναστατικὴ Συνέλευσις, μετὰ τὴν πράξιν ἐκείνην, ἐπαναλαμβάνω, τῆς ἐν Ἀρχάναις ἐδρευούσης Ἐπαναστατικῆς Συνελεύσεως οἱ φρουροὶ ἐκεῖνοι τῶν συμφερόντων τῆς πατρίδος περιέτρεχον τὴν Μεσσαρὰν καὶ διαβάλλοντες

πανταχοῦ καὶ ἀπροκαλύπτως καταγγέλλοντες εἰς τὸν λαὸν τὴν πράξιν ἐκείνην τῆς Ἐπαναστατικῆς Συνελεύσεως ὡς ἀντιπατριωτικὴν καὶ προδοτικὴν, κατέληγον ἐπὶ τέλους εἰς τὸν σκοπὸν τῶν ἀποκαλοῦντες προδότας τῆς πατρίδος τοὺς ἐπεξεργασθέντας καὶ ὑπογράφαντες τὸ ὑπόμνημα ἐκεῖνο πληρεξουσίου καὶ πρὸ πάντων τὸν κακὸν δαίμονά των, τὸν γράφοντα, ὡς ἓνα τῶν ἡγετῶν τῆς πολιτικῆς ἐκείνης, ἥτις, ὡς ἔλεγον, ἐματαιώσε τὴν ἰδικήν των, ἡ ὁποία διὰ τὴν Κρήτην, εἰ μὴ ἄλλο τοῦλάχιστον τοὺς τούρκους τῇ εἶχεν ἐξασφαλίσαι καὶ χωρὶς ἀμφιβολίας, ἐξαντληθείσης πλεον τῆς ὑπομονῆς καὶ ἐπιμονῆς τῶν φίλα φρονούντων καὶ συμπαθούντων Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων.

Μετὰ τὴν εἰρήνευσιν τοῦ τόπου καὶ τὴν ἔναρξιν τῆς κανονικῆς λειτουργίας τοῦ παρόντος πολιτεύματος, ὑπολειφθείσης μόνον τῆς διανομῆς τῶν λαφύρων πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ πατριωτικοῦ καθήκοντος ἐκάστου¹, ἐσχηματίσθη, ὡς γνωστὸν, πολιτικὴ τις μερίς, κατὰ τοὺς μὲν ὡς ἀντιπολίτευσις πρὸς ἔλεγχον καὶ διόρθωσιν τῶν κακῶς ἐχόντων, διότι καθ' ἡμᾶς «ὅπου δὲν φθάνει τὸ σχοινὶ μὲνὸ περισσεύει διπλό», κατ' ἄλ-

Σημ. 1. Τὰ κυρίως λάφυρα, ἡ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τῆς δουλείας, ἡ ἀπόκτησις τῆς ἐλευθερίας καὶ ἡ ἀνάκτησις τῆς χώρας ἀπὸ τῆς τυραννίας, ἀπενεμήθησαν ἤδη ἐξίσου εἰς ἅπαντας τοὺς Κρήτας ὑπὸ τῶν ἀπελευθερωτικῶν καὶ Προστατικῶν Δυνάμεων· ὑπελείφθησαν δὲ πρὸς διανομὴν αἱ δημόσιαι θέσεις, αἱ κοινῶς λεγόμεναι μαντζαδοῦραι, καὶ τὰ κοινῶς λεγόμενα ὀϊδῶς τοῦ λαοῦ, διὰ τὰ ὁποῖα καὶ μόνον ὡς πάπλωμα, ὄλοι οἱ καυγάδες, διαπληκτισμοὶ καὶ διαιρέσεις, ὄλοι αἱ καταμετρήσεις τοῦ ποταμοῦ καὶ τοῦ σοχοῦ, ὄλοι αἱ ρεκλάμαι τῶν παλληκαρισμῶν, ἀίσθημάτων καὶ ὄλοι αἱ ψευτικαὶ καὶ ἀγυρτεῖαι ἐμφανίζονται παντοῦ, ὅπου ὑπάρχουν πολλοὶ τεμπέλιδες, φυγόπονοι καὶ ἀγύρται καὶ κατ'εὐθὺν λόγον πρὸς τὴν ποσότητα αὐτῶν.

λους δὲ ἡ μερίς ἐκείνη ἐσχηματίσθη ἵνα δι' ἄλλης ὁδοῦ καὶ πρακτικώτερον, βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον, ἐπιδιώξῃ τὸν τελικὸν σκοπὸν καὶ πόθον τοῦ τόπου. μὴ ληφθέντων, φαίνεται, εἰς τοὺς λογαριασμοὺς ὑπ' ὄψει τῶν ξενοδόχων, μηδὲ τοῦ «παντὶ πράγματι καιρός»· ἀλλὰ καὶ τοῦ «ὅταν εἶν' τὸ πρᾶγμα ποῦ 'ν' ἡ γνῶσι κι' ὅταν εἶν' ἡ γνῶσι ποῦ 'ν' τὸ πρᾶγμα».

Οἱ φρούραρχοι λοιπὸν ἐκεῖνοι τῆς πατρίδος καὶ ἐκ κληρονομίας πατριῶται ἐν τῷ ἀγχιστρόφῳ τῶν ἀνακρούσαντες πρύμναν καὶ ἐγκαταλείποντες τὴν προτέρα ἐκείνην κατὰ τὴν ἐπανάστασιν πολιτικὴν τῶν, ἧτις ἐν τῇ ὑπερηφάνῳ καὶ ἀξιοπρεπεῖ ἐπαιτεία τῆς ἡξίου ἢ ὅλα διὰ μιᾶς ἢ καθόλου, ἢ εἰκοσάφραγκα εἰ δὲ μὴ μηδὲ δεκάραν, συνετάχθησαν εἰς τὴν εἰρημένην πολιτικὴν μερίδα τὴν μετριόφρονα καὶ ὀλιγαρχὴ καὶ στέργουσαν καὶ τὰς πεντάρας ἀκόμη. Συνηκολούθουν δὲ τὰς περιπετείας τῆς καὶ συνέτρεχαν αὐτῇ μὲ τὴν ἐξειδιασμένην αὐτοῖς ἐπιτηδειότητα καὶ προθυμίαν περὶ τὰ κομματικά, εἰς τὰ ὅποια ἐνασμενίζονται πρὸ πάντων οἱ συνειθισμένοι νὰ τρώγωσιν ἄνετα τὸν ἄρτον ἐκ τῆς ράχεως τῶν ἄλλων καὶ οἱ ὀποδοὶ τοῦ «διαίρει καὶ βασίλευε» καὶ τοῦ «ἄρπαξε νὰ φᾶς καὶ κλέψε νάχης», μέχρῃς ὅτου τὸ ἄκαιρον, ἀστάθμητον καὶ ἀλυσιτελὲς τῆς πολιτικῆς ἐκείνης ἤρξατο νὰ καταδεικνύῃ προσεχὲς καὶ ἀναπόφευκτον τὸ ναυάγιον.

Τότε ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἐκ τῆς μερίδος ἐκείνης, κατανοήσαντες πλέον καὶ ἀναγνωρίζοντες τὰ ἀληθῆ αἷτια τοῦ κινδύνου, ἐπέζητουν τὴν ἀποσόθησιν αὐτοῦ διὰ μέσων

συνήθων καὶ ὁπωσδήποτε θεμιτῶν, ἐκεῖνοι προέβησαν καὶ εἰς πραξικόπημα καί, ὡσεὶ καταδιωκόμενοι καὶ ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ δαίμονός των ἐκείνου, συγκροτοῦν ἑπταπάπαδον ἀπὸ πατριώτας ἐκ πατραγαθῶν ἐξ αἵματος καὶ ἀγχιστείας διαφόρων βαθμῶν καὶ τῶν τοιούτων, καὶ ἐκ πατριωτῶν καὶ ἀγωνιστῶν τῆς δωδεκάτης, καὶ ἐν συναυλία, μὴ φεισθέντες μῆτε ἱεροῦ μῆτε ὀσίου, μῆτε πατρίδος, μῆτε ἔθνους, συνέταξαν καὶ ἐδημοσίευσαν ἐν τινὶ Ἀθηναϊκῇ ἑφημερίδι τὴν γνωστὴν ἐπωδὴν ἐκείνην¹ κατὰ τοῦ δῶκτου των, τοῦ γράφοντος, λέγοντες πάλιν «τὰν ἢ ἐπὶ τὰν» καὶ ἀγνοοῦντες, ὅτι διὰ τοὺς οὕτω καταδιωκομένους μονομανεῖς ὑπάρχουν ἄσυλα ἀσφαλέστατα, εἰς τὰ ὁποῖα, ἂν κατέφευγον, θὰ ἦτο σωτηριωδέστερον δι' αὐτοὺς καὶ ἦπτον ἐπιβλαβῆς διὰ τὸ κόμμα· ἐκτὸς δὲ τούτων θὰ ἐκέρδιζον καὶ τὰ ἔξοδα τῆς μεταφορᾶς καὶ τοῦ ταξειδίου ἀπὸ ἀνατολῶν πρὸς δυσμᾶς πρὸς ζήτησιν ταχυδρομείου, ἂν καὶ τὸ incognito τὸ ἀπήτει· ἅμα δὲ θὰ ἐκέρδιζον τὰ μάταια καὶ περιττὰ ἔξοδα τῆς μεταμφίσεως. Ἀφοῦ, ὡς γνωστόν, ἡ φωνὴ περιττὸν καλίστῃ τὸ ἐπικάλυμμα καὶ ἡ λαλιὰ δῆλους ποιεῖ. Ἀλλὰ τὸ παράδοξον καὶ γελοῖον ἀκόμη εἶναι, ὅτι ὁ τυμπανοκρούστης τῆς συναυλίας ἐκείνης ἔτυχε νὰ ἦναι υἱὸς ἑνὸς ἀδελφοποιητοῦ, τοῦ ὁποίου τὴν μὲν παρουσίαν ἐκλήρονησε μετὰ προθυμίας, τὰ δὲ βάρη καὶ τὰ χρέη, τὰ ὁποῖα, ὡς φαίνεται, ἐν τῇ εὐσυνειδησίᾳ καὶ

Σημ. 1. Ὅρα φύλλον τῆς 23 Φεβρουαρίου καὶ 3 Μαρτίου 1903 τῆς ἐν Ἀθήναις ἐκδομένης ἑφημερίδος «Ἀθῆναι».

φιλοτιμία του παραδέχεται και ανομολογεί, ζητεί να φορτώσῃ, δικηγορικῇ ἀδείᾳ ἢ κατὰ συμπάθειαν, ἐπὶ τῆς ράχεως ἄλλου, ἐπιλαθόμενος φαίνεται και τὸ χωρὶς τοῦ πατρὸς του.

Ἄλλ' ἐπειδὴ τὰ παράδοξα παρὰ τοῖς ἀνθρώποις ἐμφανίζονται και λαμβάνουν ὑπόστασιν μόνον ἀφ' ἑνός, ἐνθα ὑπάρχει ἀγνοια τῶν πραγμάτων, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐνθα ἢ ἐκ τῆς ἐλλείψεως εὐσυνειδησίας και αἰδοῦς αὐθαδεῖα δίδει και πέρνει κόπτει και ράπτει, ἐν ἄλλοις λέξεσιν εὐρίσκει πέρασιν· διὰ ταῦτα μετὰ τὰ ἐξιστορηθέντα καθίσταται περιττὴ πᾶσα περαιτέρω ἀπαρίθμησις τῶν τοιούτων παραδόξων ἢ τερατοῦρημάτων μᾶλλον· διότι ἀρθείσης τῆς ἀγνοίας, αἴρεται και ὁ πέπλος και ἀναφαίνεται ὄπισθεν αὐτοῦ ἢ εἰδεχθῆς μορφή τῆς ἰδιουτελείας μετὰ τῶν δορυφόρων τῆς, τοῦ φθόνου, τῆς μοχθηρίας, τῆς ἀσυνειδησίας και τῆς ἀναιδεΐας και μετὰ τοῦ συνηγόρου των τῆς αὐθαδεΐας.

Και ἐν τέλει ἀνομολογῶ τὴν βαθυτάτην λύπην και στενοχωρίαν, τὰς ὁποίας μοὶ προὔξενησεν ἢ πρόκλησις ἐκεῖνη ἀναγκάζουσα με νὰ ἐκθέσω πράγματα τρισέωλα, γεγονότα πεθαμμένα πρὸ 25ετίας και εἰς λήθην πλέον περιπεσόντα, γεγονότα, τὰ ὁποία και τότε ἐν τῇ γενέσει των προὔξενησαν τὴν ἀποστροφὴν και τὴν ἀηδίαν τοῦ κόσμου, πολὺ δὲ περισσότερον σήμερον, ἐξορυττόμενα και ἐκπέμποντα ὡς ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως ἀπόπνοιαν δυσώδη και ἀποτρόπαιον. Λυπεῖμαι δ' ἐκθέτων ταῦτα, ὄχι μόνον διὰ τοὺς συνδιαλλαγέτας και φίλους, ἀλλὰ και διὰ τοὺς ἀδιαλλάκτους και

ἐχθρούς. Δι' ἐκείνους μὲν, διότι εἴτε ἔσφαλαν αὐτοὶ ἢ ἄλλοι, εἴτε ἔπραξαν ἢ ἔπαθον, μετεμελήθησαν κατόπιν, συνεχώρησαν, συνδιηλλάγησαν. Τὰ ἁμαρτήματα, τὰ σφάλματα, τὰ παθήματα καὶ ἡ διαμάχη εἶνε ἀνθρώπινα, εἶναι ἀναπόφευκτα κακά (ἂν μὴ ἀναγκαῖα) τῆς κοινωνικῆς διαπάλης, τοῦ κοινωνικοῦ βίου, ὁ ὁποῖος θάπτον ἢ βράδιον θά κατέρρει καὶ θά ἔπαυε νὰ ὑφίσταται, ἐὰν ἐναντίον τῶν κακῶν τούτων ὡς ἀντιστάθμισμα καὶ ἀντιφάρμακον δὲν ὑπῆρχον ἡ μεταμέλεια, ἡ συγγνώμη καὶ ἡ συνδιαλλαγή, καθήκοντα ἀναγκαῖα μὲν τοῦ κοινωνικοῦ βίου, ἀλλὰ καὶ ὀρμέμφυτα τῆς καλῆς ψυχῆς, τῆς ἀγαθῆς φύσεως, τοῦ κοινωνικοῦ ἀνθρώπου τοῦ γιγνώσκοντος ἑαυτὸν καὶ μιμνησκομένου ὅτι καὶ αὐτὸς εἶναι ἄνθρωπος.

Τὰ ἁμαρτήματα λοιπὸν, τὰ σφάλματα, τὰ παθήματα, αἱ ἔριδες, αἱ διαμάχαι εἶναι ἀνθρώπινα κακά, ἡ μεταμέλεια δὲ, ἡ συγγνώμη, ἡ συνδιαλλαγή καὶ ἡ συμφιλιώσις ἀνθρώπινα καλά, τὰ ὅποια ἐξουδετεροῦσιν ἑκεῖνα διὰ τῆς λήθης, διατηροῦντα οὕτω καὶ συγκρατοῦντα τὰς κοινωνίας διὰ τῆς ἁρμονίας καὶ ἀμοιβαίας ἀγάπης. Ἡ λήθη λοιπὸν καὶ ἡ σιωπὴ μοὶ ἐπέεβαλλετο δι' ἐκείνους, μέχρις οὗ μείζων ἀνάγκη μοὶ ἐπέβαλε τὸ ἐναντίο, διὰ τοὺς ἐχθρούς. Οὐχ ἦττον καὶ διὰ τούτους, ὡς προείπομεν, αἰσθάνομαι λύπην ἐν τῇ ἐπιχειρήσει ταύτῃ· διότι, ἐκτὸς τοῦ ὅτι τὸ ἔργον εἶναι ἄχαρι, ματαιοπονεῖ τις ἐλέγχων τοιαύτας φύσεις, πολὺ δὲ περισσώτερον θέλων νὰ μεταβάλλῃ αὐτάς· ἀντὶ δ' ὠφελείας ζημίαν προσπορίζει ἑαυτῷ· διότι ὁ ἐλέγ-

χων κακούς μωμήσεται ἑαυτῷ, ἐπαυξάνει δὲ τὸ καθ' αὐτοῦ μῖσος αὐτῶν κατὰ τινα σοφόν. Ὁ κόσμος καὶ τὰ πράγματα εἶναι ὁ πραγματικός, εἶναι ὁ εἰλικρινής, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀδυσώπητος ἔλεγχος δι' ἕκαστον ἄνθρωπον· ὥστε ἀφοῦ μὲ τὸν κόσμον καὶ μὲ τὰ πράγματα δὲν διορθώνεται καὶ δὲν μεταβάλλεται τις, μὲ τὰ λόγια τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ ἄλλου θὰ διορθωθῇ; Τοῦτο εὐρῆδιον τοῦλάχιστον· εἶναι λοιπὸν παράτολμον καὶ δυσχερές, ἀλλὰ καὶ ἄσκοπον καὶ ἀνοητον ἴσως νὰ θέλῃ τις, πολὺ δὲ μᾶλλον νὰ ἐπιχειρῇ, νὰ μεταβάλῃ τὴν φύσιν καὶ τὴν πλάσιν, διότι ἂν ἦτο εὐκόλον καὶ δυνατὸν ἀκόμη τοῦτο, καὶ οἱ ἀράπιδες ὀλιγώτεροι θὰ ἦσαν καὶ οἱ σομαράδες κλπ. κλπ.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Ἐν ζήτημα ὅλως τοπικὸν καὶ ἐκ τῶν συνήθων, τὸ ὅποσον καθ' ἐκάστην μάλιστα καὶ πανταχοῦ καὶ ἰδίως εἰς τὰ ἐλεύθερα καὶ πεπολιτισμένα κράτη καὶ ἔθνη ἀναφύεται καὶ παρατηρεῖται ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ κατὰ τῶν ἀρχόντων του, ἤτοι γογγυσμοὶ μεμφιμοιρίαι, στάσεις, ἐπαναστάσεις κατὰ τῆς κακῆς διοικήσεως, τῆς καταχρήσεως καὶ τῆς τυραννικῆς πολιτείας αὐτῶν· μία τοιαύτη ἐκδήλωσις ὑποφίας ἢ καὶ δυσταρεσκείας ἀκόμη τοῦ λαοῦ, κατὰ τῆς κακῆς διαχειρίσεως ὑπὸ τῶν ἀρχόντων του τῆς παρακαταθήκης, ἢ ὅποια ἐνεπιστεύθη αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἢ διὰ τὸν λαόν, καὶ μάλιστα ἀφοῦ ἐκ τῶν προτέρων κατεδείχθη καὶ ὁ λαὸς ἔχει πεισθῆ ὅτι τὰ δι' αὐτὸν προορισθέντα βοηθήματα κατὰ μέγα μέρος ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἐχρησίμευταν ἄλλοτε ποτε εἰς πολλοὺς, ὥστε ἀπὸ χωρὶς παποῦτζι νὰ γείνωσι μὲ περιουσίας κεφαλαιοῦχοι καὶ πλέον· μία τοιαύτη ἐξάσκησις τοῦ ἀναμφισβητήτου καὶ ἀναφαιρέτου δικαιώματος τοῦ ἐλευθέρου πολίτου, πολὺ δὲ μᾶλλον ὀλοκλήρου λαοῦ, τοῦ ἐλέγχου αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ἀρχόντων ἢ κυριολεκτικῶς ἐπὶ τῶν ἐν τιμῇ ὑπηρετῶν του·

Ἐν γεγονὸς ὅλως τυχαῖον καὶ ἄνευ προμελέτης, ὁ φό-
νος ἑνὸς ἢ δύο τινῶν, κοινότατον, συνηθέστατον καὶ
συχνότατον φαινόμενον παρὰ τοῖς ἀνθρώποις, προ-
κειμένου περὶ ἀμύνης ζωῆς, τιμῆς καὶ περιουσίας, καὶ
ὄχι πλέον ἑνὸς ἀνθρώπου καὶ τούτου τὴν χρῆσιν τοῦ
ὄπλου πολλάκις ἀγνοῦντος, ἀλλὰ προκειμένου περὶ
ἀμύνης λαοῦ ὀλοκλήρου καὶ μάλιστα κρητικῆς καὶ
ἐν ὄπλοις διατελοῦντος· καὶ ὄχι πλέον προκειμένου
περὶ ἀμύνης διὰ περιφραστικὰς μόνον ἀμφιβόλους καὶ
πλαγίας προσβολὰς κατὰ τῆς τιμῆς του ἀλλὰ κατὰ
χυδαιοτάτων καὶ καπηλικωτάτων ὕδρων, προκλήσεων
βαναύσων, ἀπειλῶν καὶ βιαιοτήτων·

Ἐν τοιοῦτον ζήτημα, ἐπαναλαμβάνω, ὑπὸ τοιαύ-
τας περιστάσεις ἀναφεύμεν, ἐν τοιοῦτον γεγονὸς ὑπὸ
τοιαύτας συνθήκας διαπραχθὲν ἐξεμεταλλεύθη ἡ ἰδιο-
τέλεια κατὰ τὸν ἤδη γνωστὸν τρόπον τῇ θυσίᾳ προ-
σώπων τινῶν καὶ εἰς βᾶρος καὶ ζημίαν τῆς πατρίδος.
Τέλος δὲ μετὰ δεκαετηρίδων πάροδον ἀκόμη, ὅτε ἠ-
θέλησεν ἡ ἰδιοτέλεια αὕτη νὰ ἐκμεταλλευθῆ καὶ τὰ
πολιτικά, περιῆλθε δὲ εἰς πολιτικὴν ἀλλὰ καὶ διανο-
ητικὴν χρεωκοπίαν, ἀπετόλμησε πρὸς ἀναβάσταξιν
τῆς καὶ πρὸς ἀνόρθωσιν τῆς πίστεως τῆς νὰ καταφύγη
καὶ εἰς τὰ παληοτέφερά της, τὴν ἀσυνειδησίαν της,
καὶ δὲν ἔχασεν ἐντελῶς τὸν κόπον· διότι κατενόητε
τοῦλάχιστον καὶ ἐδιδάχθη πλέον ὅτι, ὅστις ἐπιζητεῖ
νὰ ἀνυψωθῆ καὶ ἀναδειχθῆ στηριζόμενος οὐχὶ ἐπὶ τῶν
ἰδίων ἀρετῶν, ἀλλ' ἐπὶ τῶν κακιῶν τῶν ἄλλων, τὰς
ὁποίας μάλιστα αὐτὸς ἐπενόητε καὶ ἐξύφανε, παριστᾷ

τὸ φαινόμενον ἐκείνου, ὅστις θέλει νὰ ἀνυψωθῆ ἐπιβαί-
ων ἐπὶ σωροῦ ἄμμου.

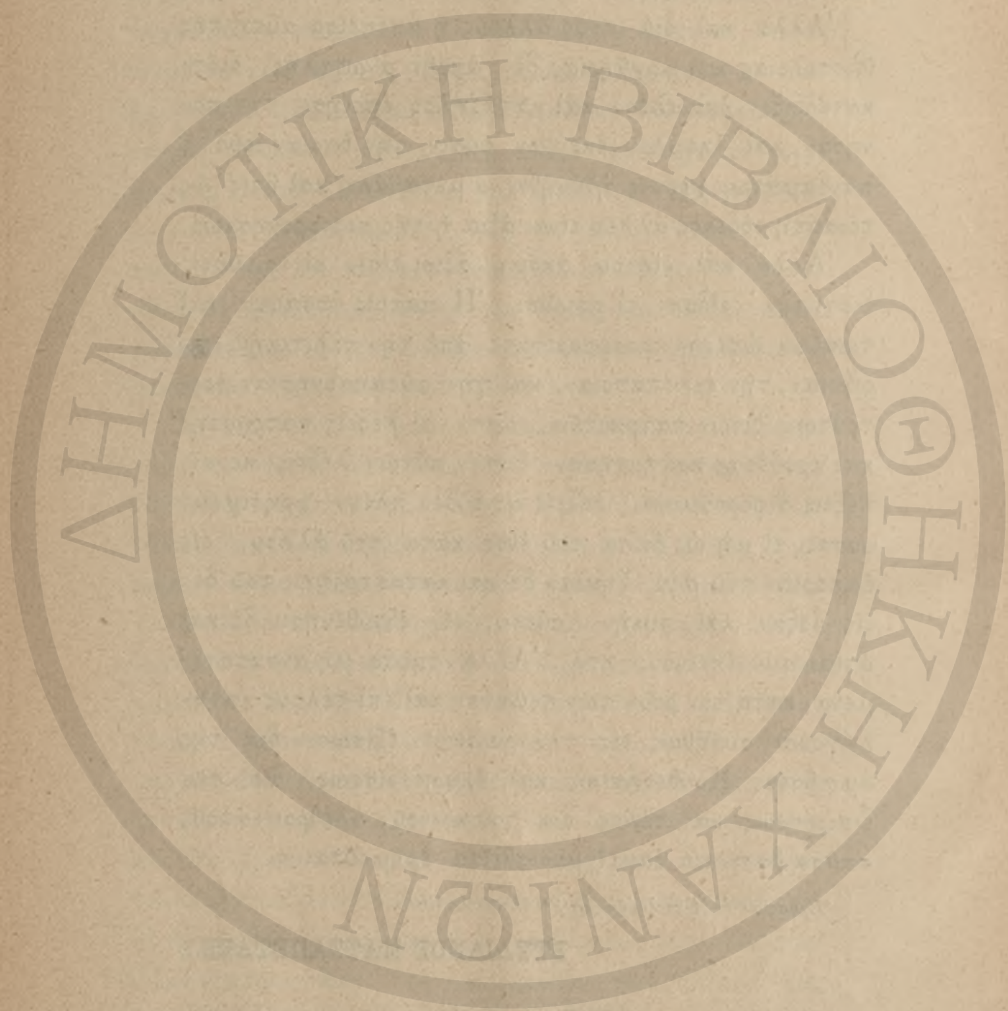
Ἄλλὰ καὶ διὰ τοὺς ἄλλους ἡ ἀπόπειρα αὕτη τῆς
ιδιοτελείας καὶ μοχθηρίας δὲν ἀπέβη ἀνωφελής, διότι
κατέδειξεν ἐπὶ πλεόν καὶ κατάδηλον ἐποίησε τὴν πο-
νηρὰν καὶ ἔκφυλον ἐκείνων φύσιν, τὴν ὁποίαν οὐδ' ὁ
πανδαμάτωρ χρόνος ἠδυνήθη νὰ μεταβάλῃ καὶ ἦτις ὡς
τσιαυτὴ οὐδενὸς ἄλλου εἶναι ἀξία ἢ τῆς περιφρονήσεως.

Ἄλλὰ καὶ οἴκτου ἀκόμη ἀξιοὶ εἰσὶν οἱ τοιοῦτοι·
διότι οὐκ' οἶδασι τί ποιοῦσι. Ἡ πατρίς τοσαῦτα καὶ
τοιαῦτα ὠφέλη προσεπορίσατο ἀπὸ τὴν πολιτικὴν πε-
ρίνοιαν, τὴν φιλοπατρίαν, καὶ τὴν αὐταπαρνησίαν τοι-
ούτων τινῶν πατριωτῶν, ὥστε αἱ λέξεις πατριώτης
καὶ προδότης κατήντησαν ἕνεκεν αὐτῶν λέξεις κεναί,
λέξεις διαφορούμεναι, λέξεις εἰς οὐδὲν πλέον χρησιμεύ-
ουσαι, εἰ μὴ ὡς ὄπλα τοῦ ἑνὸς κατὰ τοῦ ἄλλου, εἰς
ἐμπορίαν τοῦ μὲν, ζημίαν δὲ καὶ καταστροφὴν τοῦ δέ,
εἰς δόξαν καὶ τιμὴν τούτου, εἰς ἐξουθένησιν δὲ καὶ
ἀτίμωσιν ἐκείνου, κτλ. Ἄλλὰ ταῦτα μὴ ἀνακοπτό-
μενα κατὰ τὸν ροὺν τῶν τείνουσι καὶ ἐπὶ τέλους κατα-
λήγουσι συνήθως εἰς τὴν γενικὴν ἐξίσωσιν διὰ τῆς
ἀμοιβαίας ἐξουθενήσεως καὶ ἐκμηδενίσεως, διὰ τῆς
διαίρέσεως καὶ τέλος διὰ τοῦ κοινοῦ, ὀλέθρου ἀφοῦ,
«πᾶσα βασιλεία ἑαυτῇ μερισθεῖσα ἐρημοῦται.»

Ἐγγραφον ἐν Ἀμπελοῦζῳ τῇ 20 Ἰουλίου 1903

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΑΤΖΑΠΕΤΑΚΗΣ

Τ Ε Λ Ο Σ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Τὰ κατωτέρω μόνον σχετικὰ ἔγγραφα περισώσαντες παραδίδομεν εἰς τὴν κρίσιν τοῦ κοινοῦ πρὸς σύγκρισιν πρὸς τε ἄλληλα καὶ πρὸς τὰ ὑφ' ἡμῶν ἐξιστορηθέντα καὶ γραφέντα.

Μεταξὺ τῶν ἔγγράφων τούτων παρατηρεῖται μία ἔλλειψις ἐπαισθητῆ, ἢ τοῦ φρενῶ ἐκείνου. Ἄλλ' ἢ ἔλλειψις αὕτη προήλθεν ἐξ ἀνάγκης, μὴ εὐρεθέντος ἀντιγράφου τινὸς τοῦ Ἰλιαμίδου ἐκείνου, τῶν μὲν παρὰ τοῖς καταδίκαις ἀπολεσθέντων, εἴτε ἐξ ἀκηδείας, εἴτε χρησιμοπονηθέντων ὡς διαβατηρίων κατὰ τὴν ἐξορίαν αὐτῶν, τῶν δὲ παρὰ τοῖς ἀθωωθεῖσι τιμωμένων ὡς ἱερῶν καὶ ἀλεξιτηρίων δαίμοσιν, καὶ ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ φυλαττομένων ὑπ' αὐτῶν, ἀπροσίτων δὲ καὶ ἀνεφίκτων καταστάσεων ἀλλὰ καὶ δυσαναγνώστων ἴσως, μεταβληθέντων εἰς μομίας ἐκ τῆς χρονιότητος καὶ τοῦ ἀφειδῶς καθ' ἐκάστην καιμένου εἰς αὐτὰ λίθωνοῦ, καὶ ἐκ τοῦ ρύπου τῶν ἐν οἷς κρύπτονται θησαυροφυλακείων, τοῦ καλύμματος τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ κοίλου τῆς μασχάλης των,

Οὐχ' ἤττον, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἡ ἔλλειψις αὕτη δύναται

νά κριθῆ προτιμωτέρα, διότι ἐν πάσῃ περιπτώσει τὸ χαρτί δὲν μπαίνει στὴν μπουγάδα, ἢ κατωτέρω δημοσιευμένη προκήρυξις τῶν ἀπεσταλμενο-δικαστῶν ἐκείνων ἀναπληροῖ πληρέστατα τὴν ἔλλειψιν ταύτην.

Εἶναι μία ἀνθοδέσμη πολυποίκιλος, ἀλλ' ἀπὸ ἄνθη τεχνητὰ καὶ ἀπατηλὰ, ἐν ἄλλαις λέξεσι ψεύτικα, εἶναι ὡραία τὴν ὄψιν ἀλλ' οὐχὶ καὶ εὐάρεστος τὴν ὄσμήν. Ἐν τῇ προκηρύξει ταύτῃ ἀναπτύσσεται καὶ ἐπεξηγεῖται ὁ φρεσιφῶς ἐκεῖνος πληρέστατα, ἐν μὲν τῷ αἰτιολογικῷ μὲ τὰ χονδροειδέστατα ψεῦδη του, ἐν δὲ τῷ διατακτικῷ μὲ τὴν ἐξειδικασμένην ἀσυνειδήσιαν¹ τῶν δικαστῶν.

Ἐκτὸς τούτων ἐν τῇ προκηρύξει ταύτῃ εὐρίσκει τις θαυμασίας παρμοιώσεις καὶ μεταμορφώσεις εἰς ζῶα μικρὰ μετὰ μεγάλων, λύκους, σκύλους παντὸς εἶδους, πρόβατα, ἀποπεμπαιούς τράγους κτλ., ἐξυπονοουμένων τῶν μεγάλων, τῶν κοινῶς καλουμένων χονδρῶν. Καὶ ὕστερον ἀπὸ τόσα καὶ τόσα παρουσιάζεται ὡς ἐπίκρισμα ἡ ὑποκρισία μὲ τὴν πατρικὴν μέριμναν, καὶ ἀπὸ τὸ ἀγκάθι βγαίνει ρόδον ἢ ἐπιεικεία! δι' ὅσα ἐννοεῖται δὲν ἠδύναντο νὰ πράξωσι. Ὁ κόσμος, ὡς προηγουμένως ἔχομεν ἐκθέσει, ἐγκαίρως εἶχε πληροφορηθῆ περὶ τῆς ἀληθείας τῶν πραγμάτων. ὥστε δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ὑπακούσῃ, εἴς ὅσον καὶ ἂν προέτρεπεν αὐτὸν, εἰς τοιαύτην ἀδελφοκτονίαν. "Ἄλλως τε ἐβρώμα καὶ μπαροῦτι.

Σημ. 1. Διὰ πάντα κακὸν ὑπάρχει καὶ χειρότερος. Ὅστις ἠτύχησε νὰ ἀναγνώσῃ τὴν ἀνταπόκρισιν ἐκείνην ἢ παρατήρησεν, ὅτι ἐν τῷ διατακτικῷ κατὰ τὴν προκήρυξιν ταύτην ὑπάρχει μειονότης κατὰ τὴν ἀσυνειδήσιαν συγκριτικῶς πρὸς τὸ τοῦ φυλακτοῦ τοῦ λιβελλογράφου, ἐκεῖνου ἥστις μὴ ἀρκούμενος φαίνεται εἰς τὰ τοῦ πρωτοτύπου κατέφυγεν εἰς πλαστογραφίαν μεταποίησας τὰς πεντάλφας τοῦ φυλακτοῦ που εἰς ἑξάλφας.

ΠΡΟΚΗΡΥΞΙΣ ΤΩΝ ΑΠΕΣΤΑΛΜΕΝΩΝ
ΤΗΣ ΓΕΝ. ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΩΣ

*Πρὸς τοὺς κατοικοὺς τῶν ἐπαρχιῶν Καινουρίου
καὶ Πυργιωτίσης*

ΑΔΕΛΦΟΙ,

Ἐλθόντες ἐνταῦθα πρὸ 15 ἡμερῶν κατ' ἀπόφασιν τῆς Γεν. Συνελεύσεως συνεπέα τῶν τελευταίων λυπηρῶν συμβάντων ἐξητάσαμεν μετὰ μεγάλης ἀκριβείας τὰ πράγματα, παρατηρήσαμεν δὲ ὅτι αἱ ἀδελφοπαῖαι, αἱ ὁποῖαι συνετάραξαν καὶ διήρυσαν εἰς δύο μερίδας τὰς ἐπαρχίας σας, ἦσαν ἀφ' ἑνὸς μὲν ὑποκινήσεις τουρκικῆ, καθὼς δύνασθε νὰ τὸ ἐννοήσετε καὶ μόνοι σας, ἀφοῦ βλέπετε ὅτι εἷς ἐκ τῶν πρωτοουργῶν αὐτῶν ὁ Λεων. Κουρμούλης εἶναι μισθωτὸς τῆς Ὁθ. Κυβερνήσεως, ὅστις πάντοτε ὑπηρετεῖ τουρκικὰ συμφέροντα, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐπινόημα ἀνθρώπων ἐχόντων ἰδιοτελεῖς σκοποὺς ἢ πάθη νὰ διεκδικήωσιν, οἵτινες μετεχειρίσθησαν ὑμᾶς ὡς ὄργανά των, καὶ ἐξαπατήσαντες τὸν ἀπλοῦν καὶ εὐάγωγον λαὸν καὶ ἐξαγριώσαντες αὐτὸν τὸν κατέστησαν δολοφόνον τίνος; ἐκείνου, ὅστις μυριάκις ἐξέθηκε τὴν ζωὴν του εἰς κίνδυνον ὑπὲρ

πίστεως καὶ πατρίδος καὶ ὅστις καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν εἰρήνῃ δὲν ἔπαυεν ὑπερασπιζόμενος αὐτὸν τὸν λαόν, δυνάμενος νὰ εἶναι ἀκόμη πολὺ χρήσιμος εἰς τὴν πατρίδα, τὸ καύχημα τῶν χριστιανῶν, τὸ φόβητρον τῶν τούρκων, τὸν ἀείμνηστον Γεώργ. Μαριδάκη· καὶ ἕτερον ἀκακὸν καὶ ἀθῶον νέον τὸν Γεώρ. Παπαχατζάκη, ἐξακολουθοῦν δὲ παροτρύνοντες τὸν λαόν, ὅπως δολοφονήσῃ¹ καὶ τοὺς λοιποὺς Ἀρχηγούς δηλ. τοὺς πατέρας του, τοὺς προστάτας του, τοὺς ἀείποτε προασπιζομένους αὐτόν, ἀπαράλλακτα, ὅπως ὁ λύκος ἐσυμβούλευε τὰ πρόβατα νὰ φονεύσωσι τοὺς σκύλους, ὅπου τὰ φυλάττουν.

Τοὺς τιοῦτους κακοθελητὰς καὶ ἐχθροὺς τῆς Πατρίδος καὶ ὕμῶν συνεστήθη ἕκτακτον δικαστήριον καὶ κατεδίκησεν εἰς ἀτίμωσιν καὶ ἐξορίαν ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν τούτων ἐνόσω διαρκεῖ ἡ κατάστασις αὕτη διὰ νὰ μὴν ἐξακολουθοῦν ταραττοντες καὶ σπείροντες ζιζάνια μεταξὺ τοῦ λαοῦ, ἐλπίζομεν δ' ὅτι ἀπαξάπαντες θέλετε τοὺς περιφρονήσει, τοὺς μισήσει καὶ τοὺς ἀποστραφῇ, ἀφεῖν ἠγνοήσατε τοὺς σκοποὺς καὶ τὰ τεχνάσματά των καὶ τοῦτο εἶναι ἡ μεγαλητέρα πρὸς αὐτοὺς τιμωρία.

Καὶ ὅσον ἀφορᾷ τοὺς ἀρχηγούς σας παρετηρήσαμεν ὅτι τὰ παράπονα, τὰ ὁπεῖτα μᾶς ἀνέφεράν τινες δὲν ἦσαν τόσον² βάσιμα, διότι κανεὶς τίμιος ἄνθρωπος δὲν

Σημ. 1. Ἴδε σημείωσιν Σελ. 18. Ἐνταῦθα καταφαίνεται τίνες ἐκ τῶν ὄσφ ἐξήτησαν νὰ δολοφονήσωσι τοὺς ἄλλους καὶ τίνες ἐπὶ τέλους ἐγένοντο δολοφόνοι τῶν ἄλλων.

Σημ. 2. Ἦσαν βάσιμα δηλαδὴ, ἀλλ' ὄχι Τόσον ὅσον τίνων, τῶν ἀντιπάλων,

ἔπαθε τίποτε, κἀνενὸς περιουσίαν δὲν ἔβλαψαν καὶ κἀνενὸς τιμὴν δὲν ἔπαθε, σὰς ἐφύλαξαν εὐμορφα καὶ καλὰ καὶ ἐσυνάξατε ὅ,τι ἠδύνασθε, χωρὶς νὰ ζητήσουν μερίδιον δι' ἑαυτοὺς, ἐμπόδισαν τοὺς τούρκους μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς των νὰ μὴν προχωρήσουν εἰς τὰς ἐπαρχίας σας, καὶ ἐπολιτεύθησαν πατριωτικῶς καὶ σύμφωνα μὲ τὰς διαταγὰς τῆς Συνελεύσεως μέχρι τοῦδε, διὰ τοῦτο ἀτεφασίσθη νὰ μένωσιν εἰς τὰς θέσεις των καὶ νὰ δικαιοῦν τὸν τόπον ὡς καὶ πρότερον¹.

Μετὰ τὰ ἐκτεθέντα ἐλπίζομεν, ὅτι ἠγνοήσατε καλῶς ὅτι οἱ σκοποὶ τῶν ὑποκινήτων σας ἦσαν ἄλλοι καὶ ἔχι ἀρχηγεῖα καὶ καπετανεῖς, διότι καὶ ὀλίγαι ἡμέραι μᾶς μένουσιν ἀκόμη διὰ τὰ τοιαῦτα, ἐπειδὴ ἔκτοτε ἦτο γνωστόν, ὅτι ὁ ἀπεσταλμένος τῆς Πύλης ἤρχετο νὰ δώσῃ τέλος εἰς τὴν ἐπανάστασιν. Ἐὰν δὲ τῷ ὄντι ὑπῆρχον παράπονα κατὰ τῶν ἀρχηγῶν ἦτο δυνατόν δι' ἄλλου τρόπου νὰ ζητηθῆ ἡ θεραπεία των, χωρὶς νὰ ρίψουν φωτιὰ ἐν τῷ μέσῳ ὑμῶν καὶ νὰ σὰς ὠθήσουν εἰς ἐμφύλιον πόλεμον καὶ εἰς ἀδελφοκτονίας.

Ἦλθομεν μὲ πληρεξουσιότητα νὰ μεταχειρισθῶμεν ὅτι ἐγκρίνομεν πρὸς περιστολὴν τῶν συνομωσιῶν, ἠδὲν ἄμεθα νὰ προσκαλέσωμεν ὅσας τὰς ἐπαρχίας νὰ δώσουν συνδρομὴν καὶ ἦσαν ἔτοιμοι, ἀλλὰ τὸ ἀπεφύγαμεν, διότι ἤθελε πάθει ὁ ἀθῶος λαός· αὕτη ἦτο καὶ ἡ ἐπιθυμία τῶν ἀρχηγῶν σας, ὅτινες πάντοτε σὰς ἀγαποῦν.

Σημ. 1. Καὶ πάντα ταῦτα κατ' ἀμοιβαῖον θαυμασμόν! Ἄλλὰ περὶ τούτων καὶ τῶν τοιούτων ἀρκετὰ ἐγράφθησαν προηγουμένως ὥστε περιττὸν καθίσταται πᾶν σχόλιον ἐνταῦθα.

Διὰ ταῦτα ἐξορκίζομεν ὑμᾶς ἐν ὀνόματι τῆς πατρίδος νὰ παύσητε τὰς φιλονεικίας καὶ νὰ μὴν καταδέχησθε πλέον νὰ ὀνομάζησθε ἀδελφοὶ τοιούτων ἀνθρώπων ὡς ὄντες ἀδελφοὶ ὄλων τῶν χριστιανῶν, νὰ μὴν ἀνεκατεύεσθε εἰς συννομασίας, νὰ ὑπακούητε εἰς τὰς στρατιωτικὰς καὶ πολιτικὰς ἀρχὰς τοῦ τόπου σας, νὰ ἦσθε ἥσυχοι καὶ εὐπειθεῖς, εἰς τὰς παρούσας μάλιστα περιστάσεις ὅτε ἡ τύχη τῆς πατρίδος συζητεῖται μεταξὺ τοῦ Ἑγγλοῦ Προξένου, τοῦ Μουκτάρ Πασᾶ καὶ τῆς Συνελεύσεως καὶ ὅτε μικρὰ ἀνησυχία καὶ παρεκτροπὴ δύναται νὰ μᾶς ζημιώσῃ τὰ μέγιστα, ἡ ζημία θὰ ἐπιβαρύνῃ τὸν λαόν.

Ἄδελφοί! αἱ συμβουλαὶ μας εἶναι πατριωτικαί, τὸ καταλαμβάνετε, διότι μῆτε συμφέροντα ἔχομεν εἰς τὰς ἐπαρχίας σας μῆτε σκοπούς¹ ἐξέρχονται ἀπὸ τὴν καρδίαν μας καὶ εὐχόμεθα νὰ εὔρουν τόπον εἰς τὰς ἀκοάς σας καὶ νὰ καρποφορήσωσιν πρὸς ὄφελος ὄλων ἡμῶν.

Σὰς ἀσπαζόμεθα

Γέροντι τῆ 31 Αὐγούστου 1878

Οἱ ἀπεσταλμένοι τῆς Γεν. Συνελεύσεως
(Ἔπονται 6 ὑπογραφαί)

Σημ. 1. Ἐνταῦθα πλέον ὁ ἀναγνώστης πρέπει νὰ ἀποκαλυφθῇ καὶ νὰ φωνάζῃ «Κύριε ἔλεησον».

Πρὸς τὸν Γεν. Ἀρχηγὸν τοῦ Τμήματος Ἑρακλείου Κο^ν Κο^ν

ΜΙΧΑΗΛ ΚΟΡΑΚΑ

Γενναϊότατε,

Ὁ λαὸς τῶν ἐπαρχιῶν ἡμῶν ἠσθάνθη ἀμέσως κατὰ τὴν ἐν Πλατάνῳ σκηνὴν βαθυτάτην λύπην, διότι ἡ ὑμετέρα Γενναϊότης παρευρεθεῖσα καὶ μάλιστα ἀκουσίως ἐκεῖ συνέπαθεν ἴσως, εἰ καὶ κατ' ἐλάχιστον, ἐκ τῆς ἀγανακτήσεως τοῦ λαοῦ. Οὗτος ὅμως οὐδόλως ἀγνοεῖ τὰς ἀπείρους πρὸς τὴν τάλαιναν πατρίδα ἐκδουλεύσεις σου, οὐδόλως ἀγνοεῖ τὴν ἀνέκαθεν εὐγενῆ συμπεριφορὰν σου πρὸς τε τὴν ζωὴν, τὴν τιμὴν καὶ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ. Ὅθεν, ἀμέσως τότε σὰς διεβαίωσε, καὶ αὐθις διὰ τῆς παρουσίας του Σᾶς διαβέβαιε ὅτι ἀναγνωρίζει ὑμᾶς ὡς καὶ πρότερον Γεν. Ἀρχηγόν του καὶ συγχρόνων σὰς προσκαλεῖ, ὅπως ἀμέσως ἐπανεέλθητε εἰς τὸν λαόν σας καὶ ἀναλάβητε τὰ καθήκοντά σας παραλαβῶν μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν ἀρχηγὸν Α. Ἀδαμάκη, εἰς τὸν ὅποιον ὡσαύτως ὁ λαὸς εὐγνωμονεῖ καὶ ἡ ἐπαρχία του τὸν ἀποδέχεται ὡς καὶ πρότερον Γεν. ἀρχηγόν της.

Ἐυέλπιδες ἐσμέν, ὅτι, ἐὰν ἔχητε ὑπ' ὄψιν τὴν ἱστορίαν τῶν μεγάλων ἀνδρῶν καὶ ἰδίως τοῦ ἡμετέρου Ἐθνους, οἵτινες πλείστα μοχθήσαντες καὶ ἀπείρους τῆ

πατρίδι ἐκδουλεύσεις προσενεγκόντες, μέγιστα ἐπὶ τέλους ὑπὸ τοῦ λαοῦ παθήματα δι' ἐλάχιστα ἀμαρτήματα ἔπαθον, καὶ ὅμως οὐδόλως ἐμνησικάκησαν τῇ πατρίδι, οὐδόλως ἐκδίκησιν κατ' αὐτῆς ἐπεζήτησαν, ἀλλὰ τοῦναντίον αὐθορμητῶς συνέτρεχον, ὅπου καὶ ὁσάκις κίνδυνος δι' αὐτὴν παρουσιάζετο, ἐλπίζομεν λέγομεν, ὅτι ἔχοντες ταῦτα ὑπ' ὄψει, θέλετε ἀμέσως εἰσακούσει εἰς τὴν πρόσκλησιν ἡμῶν καὶ φροντίσει περὶ ὧν δέονται αἱ ἐπαρχίαι μας.

Ἐν Ἁγίοις Δέκα τῇ 17 Αὐγούστου 1878

Διατελοῦμεν εὐπειθέστατοι

(Ἔπονται αἱ ὑπογραφαὶ
πλείστων κατοίκων τῶν ἐπαρχιῶν Μεσσαράς)

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Ι. Γ. ΜΑΡΗ
ΤΙΣ ΤΟΤ ΕΝ ΠΛΑΤΑΝΩ ΦΟΝΕΤΘΕΝΤΟΣ ΑΡΧΗΓΟΥ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΑΡΗ

Ἐν Ἱερουσαλὴμ τῆ 8 Μαρτίου 1903

Ἀγαπητὴ καὶ Σεβαστὴ μοι κ. ΣΤΥΛ. ΜΑΤΖΑΠΕΤΑΚΗ
Εἰς Ἀμπελούζον

Μετὰ λύπης μου ἀνέγνων ἐν τῷ φύλλῳ τῆς 21 Φεβρουαρίου ε. ε. τῆς Ἀθηναϊκῆς ἐφημερίδος » Ἀθηναί » λίβελλόν τινα καθ' ὑμῶν, ἐν ᾧ σᾶς κατηγοροῦν ὡς συνεργάτην εἰς τὸν φόνον τοῦ μακαρίτου πατρός μου Γεωργίου Μαράκη κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1878 κτλ.

Ἄλλ' ἐκ τῶν πληροφοριῶν, τὰς ὁποίας συνέλεξα παρὰ διαφόρων προσώπων ἐργασθέντων κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1878, ἐκ τῆς πεποιθήσεως, ἣτις ὑπάρχει εἰς ὅλα τὰ μέλη τῆς οἰκογενίας μου καὶ ἐκ τῆς φήμης, ἣτις κρατεῖ περὶ ὑμῶν εἰς ὅλους τοὺς κατοίκους τῶν μερῶν μας, ὁμολογῶ ὅτι ὑμεῖς οὐδαμῶς ἀνemiχθητε οἷῳ δήποτε τρόπῳ εἰς τὸν φόνον τοῦ μακαρίτου πατρός μου, τὸν ὅποιον τόσον ἠγαπάτε καὶ

μεθ' οὐ συνειργάσθητε κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1866.

Ὁ κόσμος ἄλλως τε ὅλος, ὃ ὁποῖος σᾶς γνωρίζει καλῶς καὶ σᾶς ἐκτιμᾷ καὶ σᾶς ὑπολήπτεται ὡς καλὸν πατριώτην ἐπιτελέσαντα τὸ πρὸς τὴν πατρίδα καθήκον εἰς καιροὺς χαλεποὺς, διακηρύττει μαζὺ μὲ ἐμὲ ὅτι οὔτε ἀνemiχθῆτε εἰς τὸν φόνον ἐκείνον οὔτε ἦτο δυνατόν νᾶ ἀναμιχθῆτε διὰ τοὺς ἀνωτέρω λόγους. Τρανωτάτη δὲ ἀπόδειξις ὅλων τούτων εἶναι ὅτι καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ μακαρίτου πατρὸς μου διατελεῖτε ὡς καὶ πρότερον, φίλος στενὸς ἐμοῦ καὶ ἀπάσης τῆς οἰκογενείας μας.

Ἀποδοκιμάζων λοιπὸν τὴν ἄδικον καθ' ὑμῶν κατηγορίαν ταύτην καὶ διακηρύττων αὐτὴν ἐν πλήρει πεποιθήσει καὶ μεθ' ὅλου τοῦ λοιποῦ κόσμου ὡς καθαρωτάτην καθ' ὑμῶν συκοφαντίαν ὑπαγορευθεῖσαν πρὸς ἐχμετάλλευσιν ὑπὸ τοῦ φθόνου,

Διατελῶ πρὸς ὑμᾶς αείποτε μετὰ ἐξαιρέτου ὑπολήψεως καὶ ἀγάπης

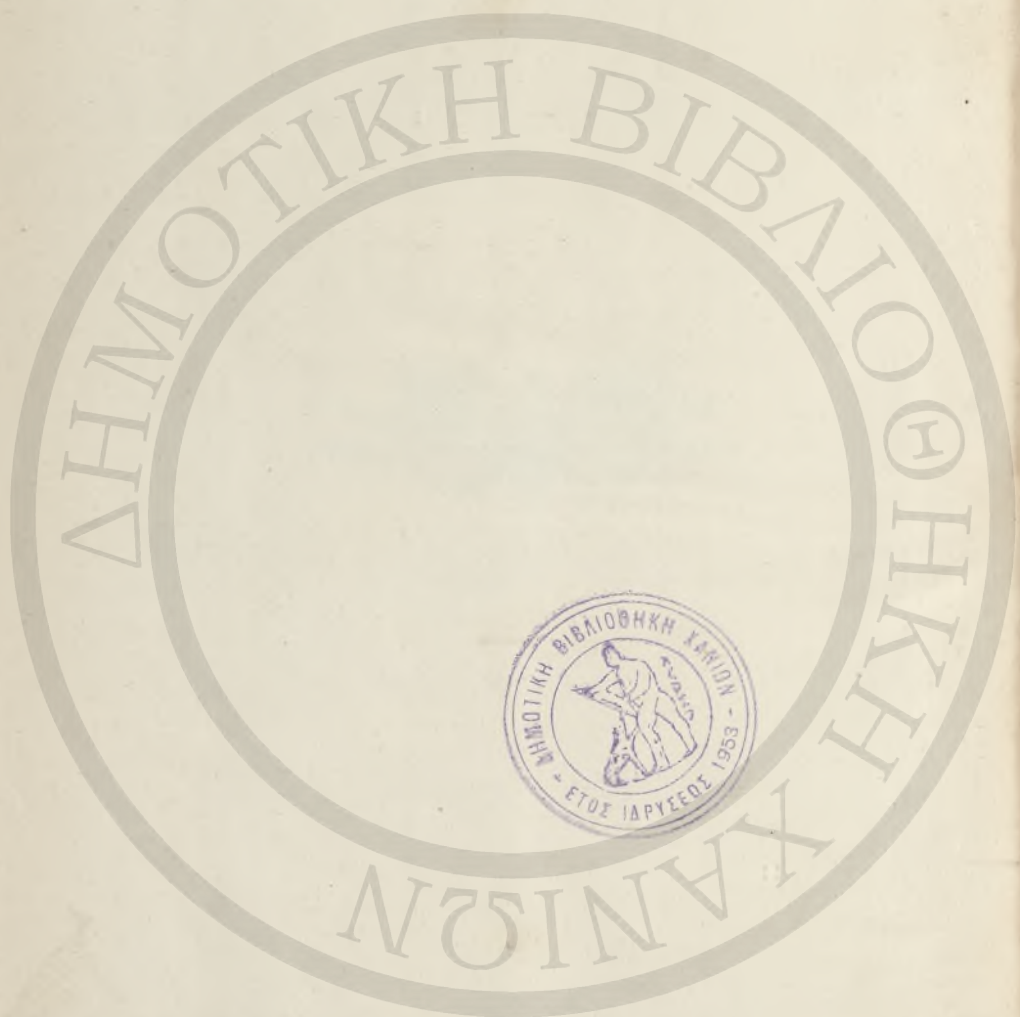
Ὁλος ὑμέτερος

Ι. Γ. ΜΑΡΗΣ

10/15

